

V
S
E
B
I
N
A:

TRGOVSKI TOVARIŠ

Obremenitev po samoupravnih dajatvah	89
Zunanja trgovina Jugoslavije v letih 1919 do 1937 — Dr. Vinko Šarabon	92
Donos podjetij v Sloveniji — D. P.	99
Zavedajmo se vrednosti stalnih odjemalcev — I. V.	102
Posebnosti knjigovodstva trgovinskih družb — Fr. Zelenik	103
Razvoj v našem gospodarstvu — D. P.	107
Svetovni blagovni trgi — Zjr.	115
Spremembe v svetovni preskrbi z žitom	115
O gospodarstvu Češkoslovaške	117
Gospodarstvo na novih potih	118
Romunski petrolejski problemi	120
Denar še ni pravo bogastvo	121
Lord prodal mesto	122
To in ono // Državna Hipotekarna banka // Narodna banka o go- spodarskem položaju // Elektrarna ob Drini // Ljvarna anti- mona pri Krupnju // Obsežne silo-gradbe v Jugoslaviji // Beograd kot sedež donavske komisije // Maksimalne obresti v Romuniji // Zunanja trgovina Albanije // Zračni promet Če- škoslovaške // Prav priporočljivo! // Za tujski promet // Sve- tovna produkcija kitovega olja // Kanadska kovinska pro- dukcija na novi rekordni višini // Petrolej v Ogrski // Novi gospodarski zakoni v Italiji // Zanimanje Anglije za Srednjo Evropo // Pomen morske obale // Konjunktura v U. S. A. ni zadovoljiva // Praga in balkanski trgi // Sladkorna pesa // Novo poljsko pristanišče	123
Društvene vesti // XXXVIII. redni občni zbor Trgovskega dru- štva »Mercur« za Slovenijo v Ljubljani	130

1938

LETO XXXV

ŠTEV. 5-6

TRGOVSKI TOVARIŠ

Glasilo Trgovskega društva Merkur za Slovenijo v Ljubljani,
Slov. trg. društva v Celju in Slov. trg. društva v Mariboru

I z h a j a m e s e č n o

Ureja Josip J. Kavčič, Ljubljana - Mirje

Uprava lista: Ljubljana, Gregorčičeva ulica, Trgovski dom

Lastnik in izdajatelj Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani

Naročnina za vse leto Din 36—

Posamezna številka Din 5—

Cene oglasom: Za enkratno objavo za celo stran Din 400—, za pol strani
Din 200—, četrtinga strani Din 120— in osminga strani Din 70—. — Pri
večkratni objavi se dovoli popust in sicer tri- do šestkrat 5 odstotkov in šest-
do dvanajstkrat 10 odstotkov

Tiska tiskarna Merkur, trg. ind. d. d. v Ljubljani

OBREMENITEV PO SAMOUPRAVNIH DAJATVAH

Vedno pogosteje se čujejo glasovi, posebno iz vrst podjetništva, da je davčna obremenitev po nekaterih naših samoupravah, t. j. občinah in banovinah prevelika. Poleg tega pa vlada v načinu financiranja raznih občin in banovin tako velika razlika, da so te razlike večkrat izredno znatne in znašajo na stotine odstotkov. Kje so vzroki?

Predvsem opažamo, da je država posebno v letih krize natovorila samoupravam izredno mnogo poslov. Za nekatere posle jim je v začetku dajala subvencije, ki so pa od leta 1931. dalje vedno bolj redke in se o njih skoro praktično ne da več govoriti. Za vse posle, katere vrše občine po nalogu države, so si morale poiskati vire v omejenem krogu svojih dohodkov. Država tudi ne dovoljuje preveč široke izbire pri virih dohodkov občinam in banovinom, ki so omejene le na določene vrste dohodkov, pri katerih morajo seveda tem krepkeje pritisniti z davčnim vijakom, da dobe za svoje potrebe nujno potrebne zneske. Na drugi strani pa je država zanemarila v časih krize mnogo svojih potreb in sedaj seveda zahteva javnost, da kritje teh potreb izvršijo občine in samouprave. Tako izvršujejo občine in banovine mnogo del brez pritiska državne oblasti, pa bi bila marsikdaj dolžnost države, da izvaja dotična dela.

V Sloveniji se še prav posebno opaža zelo znatna samoupravna obremenitev, ker morajo samouprave opravljati mnogo od države naloženih poslov v večjem obsegu kot drugod in ker so državne investicije v naših krajih premajhne za naše potrebe in morajo seveda potem naravno, da ohranijo vsaj nekaj življenjskega in gospodarskega standarda prebivalstva, samouprave izvajati veliko investicijskih in drugih del. Dokler je šlo še s posojili, je bilo nekoliko lažje, čeprav je že bila pri nas obremenitev po samoupravnih posojilih najvišja, ko pa so naši domači denarni zavodi zaprli vrata za posojila samoupravam radi krize, se je vse breme novih del prevalo na tekoče dohodke in so še morala izostati važna in velika dela, katera se izvrše lahko samo z dolgoročnimi posojili.

Vsa navedena dejstva nam dokazujejo pregledi dejanskih dohodkov in izdatkov po samoupravnih proračunih, katere izdaja finančno ministristvo, proračunski oddelek. Zadnji tak pregled se nanaša na leto 1936/37 ter posnemamo iz njega tele zanimive podatke:

Skupna obremenitev po banovinskih in občinskih davščinah je znašala zadnji dve leti na 1 prebivalca v banovinah (samo kmečke občine):

	1935/36	1936/37	število občin
dravska	146'00	127'74	398
savska	98'36	82'86	518
vrbaska	30'99	26'93	161
primorska	41'47	36'64	96
drinska	35'20	30'19	440
zetska	48'49	41'61	267
donavska	108'83	102'56	800
moravska	44'64	35'86	759
vardarska	48'11	38'90	370
skupno	71'31	61'74	3809

Ta pregled velja samo za vaške občine in ne vsebuje za 1936/37, kakor pravi ministrstvo financ radi nemožnosti iz tehničnih razlogov, podatkov o plačilu pobranih skupnih banovinskih trošarin in 18% deleža na skupnem davku na poslovni promet. Radi tega ni mogoče primerjati podatkov za 1935/36 in 1936/37, možna pa je primerjava med banovinami za vsako leto posebej. Pregled kaže, da je znašala v dravski banovini obremenitev v naših kmetijskih občinah po občinskih in banovinskih dajatvah še enkrat več kot državno povprečje, nad državnim povprečjem sta bile še donavska in savska banovina, dočim je bila obremenitev v ostalih banovinah daleč pod povprečjem. Najnižja je bila obremenitev v vrbaski banovini, kjer dobiva banovina 15'9 milij. dinarjev dotacije pri skupnem proračunu 33'75 milijona dinarjev in znaša lastni prispevek vrbaske banovine k proračunu samo 52'605 odstotka ali torej komaj dobro polovico vsega proračuna.

Druga tabela nam kaže obremenitev po banovinskih in občinskih dajatvah za mestne občine. Tudi tu veljajo iste pripombe glede banovinskih dotacij iz trošarin in skupnega davka na poslovni promet. Obremenitev znaša na 1 prebivalca v dinarjih:

	1935/36	1936/37	število mest
dravska brez Ljubljane	765'25	552'68	3
savska brez Zagreba	323'30	335'39	18
vrbaska brez Banjaluke	128'05	99'24	1
primorska brez Splita	145'52	146'14	3
drinska brez Sarajeva	167'29	173'42	6
zetska brez Cetinja	236'29	225'72	5
donavska brez Novega Sada	224'36	220'56	15
moravska brez Niša	175'14	171'54	4
vardarska brez Skoplja	122'18	112'13	7
Beograd in sedeži banovin	407'51	419'63	10
vsa država	320'89	323'99	72

Ista slika kot pri kmetijskih občinah. Obremenitev je najvišja v dravski banovini, daleč nad povprečjem vse države. Bilo pa bi to povprečje še znatno višje, če bi vzeli v pregled še Ljubljano. Najnižja je zopet obremenitev v vrbaski banovini, kjer pa vsebuje statistika samo 1 mesto. Banjaluka kot sedež banovine je upoštevana v zadnji vrsti.

Skupna obremenitev mestnih občin je celo narasla, vendar ne moremo z gotovostjo presoditi višine prirastka radi že omenjenega izpremenjenega načina obračunavanja.

Nadalje je izdalo finančno ministrstvo že tretjič pregled samoupravnih dolgov. Prvi pregled je bil za 31. december 1930, drugi za 31. december 1933 in tretji za 31. december 1936, torej na tri leta. Te številke pa je vzeti z znatno rezervo, kar dokazuje samo primer Ljubljane. Tako so izkazani dolgovi mesta Ljubljane s koncem leta 1936. s 117,085'967 din, na koncu leta 1933. so pa znašali po teh statistikah 153,944.073 din. Iz tega bi bilo razvidno veliko zmanjšanje, katerega pa v resnici ni bilo. Stvar je nastala tako, da za leto 1936. niso upoštevani dolgovi mestnih podjetij in bi znašala skupna zadolžitev Ljubljane po proračunskih podatkih mestne občine ljubljanske same 199 milij. din dne 31. marca 1937. Kdor pozna položaj, ve, da se je dolg Ljubljane vedno samo povečeval, pa prav malo zmanjševal. Tako velike vsote pa napravijo tudi velikanske razlike v statistiki in tako ne izgleda le Ljubljana kot mesto, ki se je rešilo velikega dela svojih dolgov, nego vpliva velikost vsote na vso statistiko, ki bi morala namesto zmanjšanja skupne obremenitve pokazati povečanje obremenitve od 1933 na 1936.

Po teh pregledih je znašala skupna zadolžitev samouprav v zadnjih treh letih v milij. din:

	1930	1933	1936
občine (kmetske)	190'25	242'7	220'0
Beograd, Zagreb, Ljubljana	779'96	883'3	795'55
ostale mestne občine	430'2	558'5	579'1
banovine	142'8	179'77	216'4
cestni odbori	—	6'95	3'3
vse samouprave	1543'24	1878'24	1814'4

Če upoštevamo primer Ljubljane, je skupna obremenitev samouprav celo narasla, ne pa padla, kakor to izkazuje uradna statistika.

Obremenitev prebivalstva po samoupravnih dolgovih in anuitetah je znašala povprečno za vso državo in Slovenijo leta 1936. v dinarjih na 1 prebivalca:

	dolgovi		anuitete	
	vsa država	Slovenija	vsa država	Slovenija
kmetske občine	67'80	113'89	6'63	13'00
Beograd, Zagreb, Ljubljana	196'67	1362'54	144'72	178'52
ostale mestne občine	406'76	1341'09	44'89	142'57
okrajni cestni odbori	—	2'99	—	0'66
banovine	14'91	56'33	2'31	10'70
skupno	119'57	191'89	14'23	25'89

Zanimivo je, da so anuitete izkazane za Ljubljano v višjem znesku kot bi odgovarjalo dolgovom. Kolikor smo mogli ugotoviti, je razliko med uradnimi številkami za 1933 in 1936 pripisovati dejstvu, da so bila leta 1933. upoštevana tudi vsa mestna podjetja, leta 1936. pa ne. Poleg tega so v anuitetah, kakor jih navaja uradna statistika finančnega ministrstva, deloma upoštevana mestna podjetja, niso pa zajeta v celoti.

Tudi zgornja tabela kaže najvišjo obremenitev v naši banovini, ki je delno celo daleč nad državnim povprečjem. Vse to nam dokazuje, da bo potrebno tudi v financiranju samouprav ubrati drugo pot, da nas prevelika obremenitev ne bo postavila preveč v ozadje v že itak pretežkem konkurenčnem boju našega gospodarstva.

U. S.

ZUNANJA TRGOVINA JUGOSLAVIJE V LETIH 1919 DO 1937

Vsekakor je zanimivo pogledati, kako se je razvijala trgovina naše mlade države. Ne moremo zapisati »v povojnih letih«, ker prej naše države sploh še ni bilo. Najprej bomo podali splošen pogled izvoza in uvoza, in sicer le po vrednosti. Tone nas lahko motijo. Včasih je mnogo ton, pa malo denarja, drugič malo ton in veliko denarja, kakor je pač vrednost tega ali onega blaga. Pri primerjanju vzamemo za uvoz vselej številko 100 in merimo ob njem večji ali manjši izvoz.

I z v o z i n u v o z .

Leto	Izvoz v din	Uvoz v din	Razmerje izvoza do uvoza v %
1919	686,845.040	1.982,068.276	23'03
1920	1.320,606.055	3.465,819.272	38'10
1921	2.460,737.562	4.122,097.624	59'69
1922	3.691,166.163	6.441,876.189	57'29
1923	8.048,843.930	8.309,635.472	96'86
1924	9.538,774.432	8.221,743.552	116'02
1925	8.904,539.328	8.752,878.739	101'73
1926	7.818,180.094	7.631,779.276	102'44
1927	6.400,153.065	7.286,290.829	87'84
1928	6.444,699.695	7.835,326.036	82'85
1929	7.921,707.922	7.594,750.329	104'31
1930	6.780,054.206	6.960,113.191	97'41
1931	4.800,965.997	4.800,281.032	100'01
1932	3.055,576.038	2.859,669.220	106'85
1933	3.377,844.686	2.882,516.081	117'18
1934	3.878,203.123	3.573,297.932	108'53
1935	4.030,360.017	3.699,774.517	108'94
1936	4.376,152.873	4.077,009.616	107'34
1937	6.272,402.889	5.233,771.783	119'84

To se pravi: Leta 1919. si za 23 din v inozemstvo prodal in si za 100 din tam kupil, leta 1937. si za 100 din kupil, za 120 din pa prodal. V devetnajstih letih obstoja naše države je bila trgovska bilanca osemkrat pasivna, enajstkrat aktivna. So leta, kjer so si aktiva in pasiva skoraj enaka, n. pr. 1925, 1926, 1930 in zlasti 1931. Velika pasivnost prvih let po svetovni vojni nas ne sme presenetiti. Naša država je bila tedaj šele v prvih početkih razvoja, treba je bilo graditi in treba je bilo investirati. Za izvoz je preostalo kaj malo. Kmalu se je pa začela bilanca boljšati in je bila leta 1923. že skoraj izenačena. V naslednjih letih je bila trgovska bilanca samo dvakrat močnejše pasivna, leta 1927. in 1928., sicer je bila pa od leta 1931. naprej vselej aktivna, prav posebno še v preteklem letu 1937.

Če gledamo na absolutne številke, vidimo v začetku prav majhne vsote, zlasti pri izvozu; naenkrat pa izvoz nepričakovano naraste, od leta 1922. na leto 1923., skoraj za 120%. Po množini naraščanje ni bilo tako veliko; saj so bile valutarne razmere tedaj kaj malo stabilizirane. Če bi gledali vedno le na zlato vrednost dinarja, bi dohili precej drugačne številke; a nam ne gre za to, nam gre za primerjanje, kar je pač smisel

statistike, in pri primerjanju par milijonov več ali manj nima nobene vloge. Tudi uvoz je v onih letih narastel, a ne tako skokoma kot izvoz; to tudi mogoče ni bilo, ker so bile že začetne številke precēj znatne. Absolutno največjo dosedanjo številko je dosegel izvoz leta 1924., uvoz pa leta 1925. V naslednjih letih je izvoz precej močno padal, dočim se je uvoz razen padca od 1925 na 1926 držal na približno enaki višini. Leti 1930 in 1931 sta znani leti ravnovesja. Že se pa množijo znaki krize, ki se je pojavila v Ameriki že leta 1929., ki je pa agrarne države kot običajno zadela nekoliko pozneje. Leta 1931. in 1932. izbruhne kriza tudi pri nas in začne potem polagoma zopet izginjati. Primerjaj v seznamu leta od 1930. dalje! Od 1930 na 1931 je padel izvoz skoraj za 30%, od 1931 na 1932 za ca. 36% in od 1930 na 1932 za približno 55%, torej v dveh letih za več kot polovico. Z uvozom ni bilo dosti bolje, čemur se tudi čuditi ne moremo. Če ne izvažam, ne dobim denarja in zato tudi kupiti ne morem. Relativne številke padca pri uvozu so skoraj iste kot pri izvozu: od 1930 na 1931 za več kot 30%, od 1931 na 1932 za ca. 40% in v dveletju od 1930 na 1932 skoraj za 60%. Žalosten je bil v onih letih pogled na našo zunanjo trgovino. Počasnejši kot padec je bil poznejši novi dvig: od depresijskega leta 1932 do 1936 je narastel izvoz za več kot 43%, uvoz pa skoraj za 43%; enakomernost dviga je izražena tudi v zgoraj navedenih primerjalnih številkah izvoza proti uvozu 106'85 proti 100 in 107'34 proti 100. Prav razveseljivo je bilo preteklo leto; izvoz je od leta 1936 do 1937 narastel skoraj za dve milijardi din ali za 43%, uvoz pa za 1157 milijonov dinarjev ali za 28%. In če gremo nazaj do depresijskega leta 1932, vidimo narast izvoza za več kot 3200 milijonov din ali za 105%, dočim so številke za dvig uvoza 2374 milijonov din ali 83%. Od vseh dosedanjih let je bila aktivnost naše trgovske bilance v preteklem letu največja, kar je izraženo tudi v primerjalni številki izvoza proti uvozu 119'84 proti 100. Absolutno je bil lanski izvoz na višini let 1927, 1928 in 1930, uvoz pa nekoliko nad letom 1931.

*

Poglejmo sedaj na glavne predmete izvoza in uvoza. Pri tem izpustimo prva povojna leta in leta krize ter upoštevamo le zadnjih pet let. Ton ne bomo navajali, pri vrednosti pa le odstotke; saj si iz gori navedenih absolutnih številok lahko izračunimo, koliko milijonov din je bil vreden ta ali oni izvozni predmet. Pri izvozu navedemo glavnih enajst izvoznih predmetov (v odstotkih vrednosti vsega izvoza):

Blago	1933	1934	1935	1936	1937
1. Stavbni les	17'1	17'0	17'4	10'8	14'1
2. Koruza	12'8	14'5	9'6	2'1	11'1
3. Pšenica	0'5	3'3	1'0	10'0	9'0
4. Surovi baker	8'7	9'4	8'4	8'4	7'8
5. Prašiči živi	6'3	4'2	6'6	9'7	6'8
6. Sveže meso	4'0	3'4	6'2	6'1	3'7
7. Konoplja	1'1	1'9	3'7	4'3	3'3
8. Govedo živo	2'6	2'4	1'4	2'0	2'6
9. Jajca	5'2	2'6	2'7	2'8	2'0
10. Svinjska mast	0'3	0'5	1'4	2'3	1'9
11. Tobak v listih	4'2	0'7	4'0	2'8	1'7
Skupaj	62'8	59'9	62'4	61'3	64'0

Takoj nekaj opazimo: Enajst naših izvoznih predmetov predstavlja povprečno nad tri petine vsega izvoza in so se lani že močno približali dvem tretjinam. V enem letu opeša ta predmet, v drugem letu drugi, relativna vsota je pa vselej približno ista. Na prvem mestu je zmeraj les; dobro se mu pozna sankcijsko leto 1936. in zopetni lanski dvig. Za drugi glavni predmet izvoza, koruzo, je bilo leto 1936. naravnost katastrofalno, še dosti bolj kot za les. Zato jo je pa leta 1936. pšenica nadomestila; tudi lani je odstotni delež izvožene pšenice zelo visok. Izvoz surovega bakra ne koleba dosti; če bo tovarna elektrolitnega bakra res pričela v juliju obratovati, kakor beremo, bo odstotni delež izvoženega bakra padel. Zelo koleba izvoz konoplje. Izvoz jajc je bil leta 1933. relativno na višku, čeprav se to v absolutnih številkah ne pozna toliko: leta 1933. 176 milijonov din, leta 1937. 125 milijonov; je pač podlaga druga. Zelo je narastel izvoz svinjske masti; leta 1937. je bil s 122,5 milijona din večji kot leta 1936. s 101,7 milijona, ker je bil ves izvoz toliko večji. Tobak v listih kaže kaj neenakomerno sliko.

Pri uvozu upoštevamo prvih deset uvoznih predmetov in vidimo, da dajo ti še večje relativne številke kot prvih enajst izvoznih predmetov.

Blago	1933	1934	1935	1936	1937
1. Bombaž in bombaževi izdelki	23'8	22'6	20'6	19'4	20'6
2. Železo in železni izdelki	9'6	9'1	9'4	10'9	11'2
3. Volna in volneni izdelki	9'1	9'1	9'3	9'9	9'7
4. Stroji, inštrumenti in aparati	3'7	4'5	5'0	6'3	7'0
5. Hranila	6'6	6'1	5'3	5'0	4'0
6. Prometna sredstva	0'9	0'9	1'7	3'4	3'5
7. Elektr. stroji in elektrotehn. predmeti	2'8	2'8	2'9	3'0	3'5
8. Premog vseh vrst	3'0	3'0	3'4	2'0	2'7
9. Razno usnje, kože itd.	2'4	3'5	3'0	2'9	2'2
10. Svila in svileni izdelki	4'0	4'5	4'7	3'5	2'3
Skupaj	65'9	66'1	65'3	66'3	66'7

Teh deset predmetov je predstavljalo vseskoz dve tretjini našega uvoza, in opazimo isto kot pri izvozu: če je kakšen predmet uvoza nekoliko padel, se je dvignil uvoz drugega predmeta. Prvi naš uvozni predmet je bombaž in bombaževi izdelki, povprečno nad petino vsega našega uvoza. Na železo in železne izdelke pride ca. ena desetina uvoza in približno ravno toliko na volno in volnene izdelke. Prvi trije uvozni predmeti prevzamejo celi dve petini vsega našega uvoza: 42,5%, 40,8%, 39,3%, 40,2%, 41,5%. Da uvoz strojev, inštrumentov in aparatov stalno raste, je spričo industrializacije in modernizacije naše dobe pač umljivo; isto velja za prometna sredstva ter za električne stroje in elektrotehnične predmete. Uvoz hranil stalno pada in v zadnjih letih tudi uvoz svile in svilenih predmetov.

Vobče zaključimo: Enajst izvoznih predmetov Jugoslavije prevzame povprečno nad tri petine vsega nje-nega izvoza, deset uvoznih predmetov pa celó dve tretjini vsega uvoza. Tu notri so naznačene smernice naše zunanje trgovine.

*

Preidemo na države, kamor gre naš izvoz, in na države, odkoder pride naš uvoz. Tudi tu se omejimo na leta 1933 do 1937. Vrstni red je tisti, ki so ga imele te države v preteklem letu 1937. Najprej pogledamo

i z v o z

(v odstotkih vsega izvoza)

Dežela	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	13'94	15'42	18'65	23'74	21'70
Avstrija	21'66	16'36	14'32	14'63	13'52
Italija	21'48	20'57	16'68	3'13	9'36
Belgija	3'38	4'30	3'38	5'18	8'27
Ceškoslovaška	10'84	11'28	13'40	12'34	7'86
Velika Britanija	2'68	4'66	5'27	9'87	7'41
Francija	2'20	1'33	1'56	1'97	5'41
U. S. A.	1'88	4'05	5'58	4'89	4'64
Ogrska	3'51	3'52	4'98	3'76	3'56
Grčija	3'97	3'76	3'64	5'63	3'04
Nizozemska	0'60	0'89	0'38	1'48	2'28
Švica	3'30	3'52	2'42	2'24	1'78
Egipet	0'48	0'67	0'82	1'14	0'96
Argentina	0'54	0'38	0'46	0'60	0'87
Rumunija	0'88	1'01	0'41	0'90	0'67
Albanija	0'23	0'24	0'24	0'49	0'56
Poljska	1'17	1'31	1'66	1'39	0'53
Druge dežele	7'26	6'73	6'15	6'62	7'58
Skupaj	100'00	100'00	100'00	100'00	100'00

V izvozu Jugoslavije so se glede dežel namena izvršile v zadnjih letih velike spremembe. Predvsem moramo omeniti Nemčijo; še leta 1932. je bila udeležena na našem izvozu le z 11'28%, naslednjega leta že s 13'94, in tako je šlo naprej do leta 1936., ko je Nemčija s 23'74% odvezela skoraj četrtino vsega našega izvoza. V preteklem letu 1937. je padel izvoz v Nemčijo sicer na 21'70%, ker se je izvoz v nekatere druge dežele ojačil, a absolutna številka je bila vsled višjega temelja leta 1937. večja kot leta 1936.: lani 1261 milijonov din, leta 1936. pa 1039 milijonov.

Relativni delež Avstrije je bil leta 1932. z 22'13% največji; nato je začel padati, a je bil še zmeraj na prav visoki stopnji in je bil v absolutnih številkah lani za več kot 100 milijonov din nad onim iz leta 1933. in za še večjo vsoto nad onim iz leta 1932.

Izvoz v Italijo je že v letih 1929 do 1934 relativno padal, od 28'31 na 20'57%. Nato je sledil nadaljnji padec na 16'68%, nakar je prišlo sankcijsko leto 1936.; Italija je bila na izvozu Jugoslavije udeležena le še s 3'13% ter je padla na deveto mesto, potem ko je bila prej skoz leta na prvem. Brž ko se je pa učinek sankcij polegel, je prišla Italija zopet naprej in je bila lani že na tretjem mestu, čeprav relativne številke prejšnjih let še niso bile dosežene.

Izvoz v Češkoslovaško je bil do leta 1936. relativno približno na isti višini; v preteklem letu je izvoz tja relativno močno padel, a absolutni padec ni dosegel niti 50 milijonov din.

Izvoz v te štiri glavne odjemalne dežele Jugoslavije je bil v odstotkih sledeči:

Dežela	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	13'94	15'42	18'65	23'74	21'70
Avstrija	21'66	16'36	14'32	14'63	13'52
Italija	21'48	20'57	16'68	3'13	9'36
Češkoslovaška	10'84	11'28	13'40	12'34	7'86
Skupaj	67'92	63'63	63'05	53'84	52'44

Te štiri dežele so prevzele v letih 1933 do 1937 vselej nad polovico jugoslovanskega izvoza. Če bi ne bilo sankcij in če bi izvoz v Češkoslovaško v preteklem letu ne bil tako zelo padel, bi bil izvoz v te dežele v primerjalni dobi vseskoz nad 60 %.

Sedaj, ko je Nemčija zasedla Avstrijo, nas to zanimal skupni delež teh dveh dežel na našem izvozu. Pridenemo še leti 1931 in 1932.

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	11'31	11'28	13'94	15'42	18'65	23'74	21'70
Avstrija	15'15	22'13	21'66	16'36	14'32	14'63	13'52
Skupaj	26'46	33'41	35'60	31'78	32'97	38'37	35'22

V zadnjih šestih letih je šla samo v ti dve deželi tretjina izvoza Jugoslavije; največji je bil delež leta 1936., ko je šla Nemčija v svojih nakupih tako navzgor. Ne smemo pa misliti, da bo izvoz v novo Nemčijo dosedanji sumirani izvoz v obe deželi. Les n. pr., ki ga je dobivala Nemčija iz Jugoslavije, bo dobivala odslej deloma iz Avstrije itd.

Velika Britanija stopa vedno bolj v ospredje. Od leta 1930. je njen delež stalno rasel in je dosegel leta 1936. skoraj 10% vsega našega izvoza. Leta 1937. je relativna številka sicer nižja kot leta 1936., absolutna je pa večja. Tudi v tekočem letu 1938. se izvoz v Anglijo prav povoljno razvija.

Belgija sprejema v prvi vrsti naše rude in je bila v preteklem letu celo pred Anglijo in Češkoslovaško. — Izvoz v U. S. A. se giblje v zadnjih letih stalno okoli 5%. — O drugih deželah nas pouči seznam.

Posebej omenimo še Francijo. Do leta 1936. je sprejela vselej le manjše množine našega blaga, lani je pa njen delež naenkrat narasel na 5'41%. Še bolj se dvig v Francijo pozna, če pogledamo absolutne številke. Leta 1936. je kupila za 86 milijonov din našega blaga, lani pa za 339 milijonov, kar je za 253 milijonov ali za 300% več.

Zanimivo je tudi, da smo prej v Dansko prav malo izvažali, lani pa naenkrat za 2'66%.

Pomnoženi izvoz v dežele evropskega zapada je v zvezi z dejstvom, da so te dežele posebno močne na devizah.

Vzemimo prvih deset dežel, kojih posamezni delež na našem izvozu presega 3 odstotke, pa vidimo, da so prejele te dežele v preteklem letu skoraj 85 odstotkov vsega našega izvoza (84'77%).

Prav tako kakor pri izvozu se bomo tudi pri uvozu omejili na odstotne dele; absolutne številke si moremo izračunati iz seznama v priletku članka.

U v o z

(v odstotkih vsega uvoza)

Dežela	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	13'16	13'91	16'17	26'68	32'38
Češkoslovaška	12'10	11'69	13'97	15'35	11'09
Avstrija	16'08	12'37	11'92	10'30	10'29
Italija	15'92	15'53	10'02	2'49	8'21
Velika Britanija	9'73	9'27	10'09	8'51	7'82
U. S. A.	5'15	6'43	6'19	6'38	5'97
Ogrska	3'93	2'88	2'91	3'57	2'69
Britanska Indija	2'92	3'23	2'59	1'89	2'25
Švica	2'45	2'60	2'42	2'52	1'77
Rumunija	2'62	1'78	1'84	1'89	1'75
Francija	4'19	4'97	4'35	2'49	1'74
Belgija	0'89	2'06	1'87	2'47	1'62
Grčija	1'39	1'64	1'78	2'01	1'62
Argentina	1'10	1'82	1'55	1'48	1'43
Nizozemska	1'18	1'93	1'74	1'67	1'33
Poljska	1'70	1'88	1'66	1'29	1'05
Braziliya	1'88	1'63	1'51	1'60	0'99
Egipet	0'18	0'37	1'11	1'34	0'66
Druge dežele	3'43	4'01	6'01	6'07	5'34
Skupaj	100'00	100'00	100'00	100'00	100'00

Tudi pri uvozu Jugoslavije imajo prve štiri uvozne dežele isto vlogo, kot smo jo videli pri izvozu. To so Nemčija, Češkoslovaška, Avstrija in Italija. Tu jih še enkrat posebej zapišemo.

Dežela	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	13'16	13'91	16'17	26'68	32'38
Češkoslovaška	12'10	11'69	13'97	15'35	11'09
Avstrija	16'08	12'37	11'92	10'30	10'29
Italija	15'92	15'53	10'02	2'49	8'21
Skupaj	57'26	53'50	52'08	54'82	61'97

V vseh petih letih je Jugoslavija uvozila iz navedenih štirih držav nad polovico svojega uvoza, v preteklem letu celó nad tri petine. Sankcijsko leto 1936 je prineslo skoraj popoln umik Italije, zato je pa v tem večji meri nastopila Nemčija. In ker je uvoz iz Nemčije tudi v preteklem letu še rasel ter je zopet nastopila Italija, je narasel uvoz iz imenovanih štirih držav na 62% vsega uvoza.

Tudi pri uvozu napišemo Nemčijo in Avstrijo skupaj, da vidimo, kakšen je bil uvoz z ozemlja sedanje nove Nemčije:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Nemčija	19'28	17'71	13'16	13'91	16'17	26'68	32'38
Avstrija	15'21	13'44	16'08	12'37	11'92	10'30	10'29
skupaj	34'49	31'15	29'24	26'28	28'09	36'98	42'67

Uvoz iz teh dveh dežel je bil pred sedmimi leti zelo velik, je nato relativno padel, a je začel slednjič vsled uvoza iz Nemčije zelo hitro rasti in je presegel v preteklem letu dve petini vsega našega uvoza.

Če prištejemo h goraj navedenim štirim državam še Veliko Britanijo in U. S. A., dobimo sledečo sliko:

	1933	1934	1935	1936	1937
Štiri dežele	57'26	53'50	52'08	54'82	61'97
Velika Britanija	9'73	9'27	10'09	8'51	7'82
U. S. A.	5'15	6'43	6'19	6'38	5'97
Skupaj	72'14	69'20	68'36	69'71	75'76

V vseh letih 1933 do 1936 se je gibal uvoz iz šestih dežel okoli 70%, lani je pa skokoma dosegel več kot tri četrtine. Vidimo, da so te dežele precej spredaj pred drugimi, kajti prva za U. S. A., Ogrska, ni dosegla 3%.

Zopet je Nemčija, kakor pri izvozu, tudi pri uvozu daleko na prvem mestu. Zlasti velik je bil prirastek od 1935 do 1936, od 16% skoraj na 27% vsega našega uvoza. Lani je pa dosegel uvoz Nemčije že skoraj tretjino vsega našega uvoza. Vzporedno s tem naraščanjem gre padanje italijanskega deleža; zato krčeviti poskusi zadnjih dni, da bi se to padanje ustavilo. Omembe vredno je, da Francija še vedno tako malo uvažala. Japonske ni v seznamu; prejšnja leta je še nekaj uvažala, a maksimalno komaj 1/2%, sedaj je pa njen uvoz padel na najmanjši minimum. Se je preveč kričalo.

*

Oglejmo si v par črticah še trgovinsko bilanco Jugoslavije v prometu s posameznimi državami. Trgovinska bilanca z Nemčijo je bila v letih 1930 do 1932 močno pasivna, potem skoz tri leta precej aktivna, v letu 1936 skoraj izenačena, v preteklem letu 1937 pa za 333 mil. din pasivna. — V trgovinskem prometu z Avstrijo je bila Jugoslavija l. 1930. močno pasivna, 1931 in 1932 je bila bilanca izenačena, v poznejših letih vseskozi močno aktivna, tako l. 1937. za več kot 300 mil. din. — Leta 1930. ni dosegel izvoz v Češkoslovaško niti polovico od tam prihajajočega uvoza; leta 1931. je bila naša bilanca zopet pasivna, čeprav ne več tako kot leto prej; l. 1932. je bila bilanca izenačena, prav tako 1933, 1934 in 1935, nakar je leto 1936 zopet izkazalo pasivnost. Tudi lanska bilanca je bila za nas pasivna, za 87 milijonov dinarjev. — Trgovinski promet z Italijo je bil v vseh primerjalnih letih za Jugoslavijo aktiven, in vse prizadevanje Italije, da bi prešla v aktivnost, je bilo zastoj. Lanska naša aktivnost je znašala nekaj nad 150 milijonov din. Največja je bila pasivnost Italije v letih 1930 in 1931, ko je znašal izvoz v Jugoslavijo 783 in 494 mil. din, uvoz iz Jugoslavije pa 1919 in 1199 mil. din. — V prometu z Veliko Britanijo je bil naš saldo v letih 1930 do 1935 pasiven, l. 1936. smo dosegli lep plus in tudi lani smo bili nekoliko aktivni. — Trgovina z Belgijo je bila za Jugoslavijo z malo izjemo aktivna, tako l. 1936. za 126 milijonov, lani pa za 434 milijonov din. Takšna aktivnost je včasih dvomljive vrednosti. — Z U. S. A. je bila bilanca v letih 1930—1933 močno pasivna, l. 1934. manj močno,

l. 1935. je bila izenačena in se je spremenila l. 1936. v aktivnost. L. 1937. je bila zopet nalahno pasivna. — V trgovskem prometu s Francijo je bila bilanca za Jugoslavijo do leta 1936. z eno samo izjemo pasivna, l. 1937. pa za 248 mil. din aktivna. ltd.

Vidimo dežele, v katere skoraj nič ne izvažamo, na pr. Britanska Indija in Brazilija, pa vendar tam precej kupimo. Imajo pač take surovine, ki so nam neogibno potrebne in jih moramo kupiti, ne da bi mogli dobiti nadomestila za to.

Za tekoče leto bomo poročali, ko bomo dobili zaključke za prvo polovico. Te zaključke bomo primerjali s tu navedenimi.

Dr. V. Šarabon

DONOS PODJETIJ V SLOVENIJI

Kdor hoče presoditi donosnost kapitalov, vloženi v gospodarstvo, je navezan večinoma le na ceno, ki se dobe predvsem v davčni statistiki. Edino pri delniških družbah, ki javno polagajo svoje račune, je mogoče ugotoviti donosnost podjetij, v kolikor seveda to omogočajo objavljeni zaključni računi družbe. Zaključni računi velikega dela podjetij se odlikujejo po tem, da so zelo pregledni in nudijo vpogled v strukturo podjetja ter njega donos. Še bolj pa bodo pregledni zaključni računi, ko stopi v veljavo novi trgovinski zakon, ki je že objavljen. Novi trgovinski zakon kraljevine Jugoslavije vsebuje namreč v čl. 332. in 333. natančne predpise za sestavo računskih zaključkov, t. j. bilance ter računa zgube in dobička. Shema je zelo pregledna ter bo omogočila delničarjem in javnosti več vpogleda v poslovanje kot dosedanji računski zaključki in poročila. Ima pa shema tudi to veliko prednost, da bo sedaj sestava računskih zaključkov za vse druge poenotena, kar bo omogočalo popoln pregled vseh delniških družb pri nas. Tudi omogoča novi zakon vpogled v te sklepe račune delničarjem, če obstoja pravni interes za to. To bo veliko pripomoglo k natančnejši presoji rentabilnosti cele vrste podjetij, zlasti velikih.

Po stanju na koncu leta 1937. je znašalo število delniških družb v Sloveniji 107, ki imajo v Sloveniji 19 podružnic, od tega je 11 podružnic denarnih zavodov. Razen tega je v Sloveniji tedaj bilo protokoliranih 29 podružnic, ki imajo svojo centralo izven naše banovine v Jugoslaviji, 7 podružnic pa ima centralo izven Jugoslavije. Reprezentanca je protokolirana samo ena. Razen navedenih družb posluje na področju Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani 37 delniških družb izven naše banovine, ki niso sodno protokolirane.

Če izvzamemo denarne zavode v obliki delniških družb, se je glavnica delniških družb po podatkih statističnih letopisov gibala sledeče: v milij. dinarjev:

	družb	glavnica	brutto don.	dob.	izg.
1931	56	443.5	400.4	38.66	13
1932	61	536.76	339.73	15.3	25.3
1933	59	487.06	357.47	14.7	21.9
1934	61	513.3	416.4	28.3	16.96
1935	57	522.36	454.74	37.3	9.1

Ta tabela nam kaže, kako je pravzaprav v naših delniških družbah investirano malo kapitala, saj odpade od vsega kapitala, ki znaša nekaj nad pol milijarde din, samo na eno družbo (Trboveljska premogokopna družba) 200 milij. din glavnice ali po stanju iz leta 1935. 38.3% vse glavnice delniških družb v Sloveniji.

Lansko leto je pomenilo v številnih industrijskih podjetjih znatno izboljšanje. To izboljšanje je vidno zlasti v povečanju bruttodonosa podjetij. Toda s povečanjem bruttodonosa je nastopilo tudi povečanje stroškov, med njimi tudi davkov. Poleg tega so morala podjetja v večji meri skrbeti za odpise. Kajti za časa krize so morala številna podjetja zmanjšati odpise na minimum, obenem pa so se morala tudi odpovedati čistemu dobičku. Zaradi zmanjšanja odpisov in slabših možnosti zaključka tudi niso mogla številna podjetja izvrševati nujnih novih investicij, za kar se je od leta do leta pojavljala vedno večja potreba, da so tako lahko podjetja konkurirala drugim, posebno pa inozemskim podjetjem. Posebno so velike težave nastale radi tega, ker je zamrl naš denarni in kapitalni trg, na katerem so večinoma preje dobivala podjetja kapital za svoje investicije. Žal podjetja ne navajajo v svojih računskih zaključkih in poslovnih poročilih novih investicij in smo navezani le na cenitve, ki se dajo dobiti tako, da se povečanje investicijskih računov zmanjša za vrednost odpisov, kar je pa zelo težaven posel. Z uveljavljenjem sheme po novem trgovinskem zakonu bodo morala podjetja v obliki delniških družb pri aktivih, ki so namenjena trajni uporabi v podjetju in obratni imovini, navesti tudi prirastek in zmanjšanje pri posameznih postavkah. Pobotanje, kakor je bilo doslej v rabi, ni dopustno.

Izmed velikih podjetij je prakso objave investicij uvedla naša največja delniška družba Trboveljska premogokopna. Iz njenih poslovnih poročil za zadnja tri leta posnemamo naslednje podatke o investicijah in odpisih v tisočih dinarjev:

	investicije	odpisi
1935	7.153	14.695
1936	15.189	15.259
1937	25.424	16.460

Iz tega vidimo, da je podjetje šele zadnji dve leti lahko izvedlo večje investicije in tudi povečalo vsote, namenjene odpisom. Seveda so donosi podjetja še vedno znatno manjši kot so bili v dobrih letih. Kajti primerjava produkcije premoga Trboveljske premogokopne družbe v lanskem letu s produkcijo v najboljšem povojnem letu 1929., kaže, da je produkcija lani dosegla komaj 59'56 % produkcije iz leta 1929. (1929 1,957.640 ton, 1937 1,165.980 ton). Podobno velja za druga industrijska podjetja, ki pa žal ne objavljajo produkcijskih števil. Za primer navajamo še produkcijo Združenih papirnic Vevč, Goričan in Medvod, ki je znašala leta 1929. 13.447 ton papirja, 1937 samo 9.029 ton, kar pomeni padec za 22'9 % na 67'1 % stanja iz leta 1929.

V naslednji tabeli navajamo donose onih delniških družb, ki so objavile svoje računске zaključke za zadnja tri leta (dobičke navajamo v milij. din, dividendo v odstotkih, pri dobičkih nismo vpoštevali prenosov iz prejšnjih let):

	brutto dobiček			čisti dobiček			dividenda		
	1935	1936	1937	1935	1936	1937	1935	1936	1937
Trboveljska	50,74	56,34	67,4	12,4	14,2	20,2	6	6,5	8
Kranjska ind.	56,2	60,8	70,6	5,6	2,0	5,6	—	—	—
Westen	—	—	—	3,9	5,8	2,5	10	12	8
Vevče	11,0	10,9	13,37	1,57	1,55	2,7	4	4	6
Union pivo	13,9	13,4	15,7	0,35	0,75	1,08	—	3	4
Ruše	4,95	6,2	8,14	0,87	0,04	0,47	—	—	—
Spl. stavbna	1,4	2,07	2,75	0,01	0,29	0,27	—	5	5
Veriga, Lesce	2,8	3,83	4,8	0,24	0,01	0,14	—	—	4
Sešir	0,42	0,55	4,76	0,12	0,17	0,17	6	8	10
Stora	2,9	3,1	3,45	0,17	0,17	0,17	6	8	8
Saturnus	17,3	7,5	7,66	0,1	0,4	0,34	—	—	—
Aga-Ruše	1,9	1,8	2,06	0,32	0,02	0,25	—	—	—
El. Šk. Loka	0,8	0,7	0,85	0,04	0,06	0,01	—	—	—
Union hotel	1,11	1,14	1,35	0,08	0,23	0,28	4	5	5,5
Kolinska	2,3	4,75	4,95	0,09	0,14	0,6	—	—	10

Iz tega pregleda je razvidno, kako počasi se izboljšuje položaj podjetij in da je še mnogo podjetij, ki so komaj prišla iz dobe izgub k dobičkom. Ti dobički so pa še tako majhni, da so jih morala podjetja porabiti za lastno okrepitev in delničarji še niso imeli dobička od boljše konjunktore. Nekatera podjetja pa že izkazujejo tolikšno izboljšanje položaja, da so že lahko tudi povečala izplačila dividende. So pa ti zneski še majhni in dosegaajo komaj nekaj desetlin milijonov, posebno če odštejemo Trboveljsko premogokopno družbo. Zaostajajo pa dobički sedanje konjunktore še daleč za donosi iz dobrih let, kar nam kaže naslednja primerjava dividende v letih 1929., oz.1930. in 1936., oz. 1937. pri nekaterih podjetjih:

	glavnica milij. din	v odstotkih glavnice			
		1929	1930	1936	1937
Trboveljska	200,0	17,5	12,5	6,5	8
Kranj. ind.	90,0	5	5	—	—
Union pivo	24,0	16	20	3	4
Vevče	25,0	8	8	4	6
Ruše	20,0	10	7	—	—
Spl. stavbna	5,0	7	—	5	5
Veriga, Lesce	2,5	6	6	—	4
Stora	1,0	8	8	8	8
El. Šk. Loka	1,25	3	2	—	—
Union hotel	5,12	5	6	5	5,5
Sešir	0,5	—	—	8	10

Pri slednjem podjetju je pripomniti, da je znašala glavnica leta 1929. 2,5 milij. in je bila potem znižana na 500.000 din, tako da pomeni 10 % na dividenda komaj 50.000 dinarjev iz čistega dobička.

Tabela kaže, da smo še daleč od donosnosti leta 1929—1930. Le redka so podjetja, ki delijo zopet isto dividendo kot tedaj. Toda tudi pri teh podjetjih so bila marsikatera vmesna leta brez čistih dobičkov in dividend. V splošnem pa zaostajajo dividende zadnjega leta za največjo dividendo v letih dobre konjunktore. In to v času, ko se že vsepovsod javljajo znaki popuščanja konjunktore.

D. P.

ZAVEDAJMO SE VREDNOSTI STALNIH ODJEMALCEV

Gotovo ni dvoma, da je temelj vsake dobro uspevajoče trgovine kader stalnih odjemalcev. Ustvarjajmo si ga in skušajmo ga razširiti oziroma povečati. Navzlic vsemu prizadevanju bomo namreč tega ali onega odjemalca izgubili, bodisi radi njegove preselitve ali smrti, bodisi radi drugih vzrokov. Naša reklama nam mora pomagati te odjemalce nadomestiti!

Če je krog stalnih odjemalcev važen za podjetje, ga moramo tudi pravilno ceniti in upoštevati njegovo vrednost. Predvsem bomo o vsakem našem odjemalcu vodili točno evidenco na podlagi kartotečnega sistema. Vsak odjemalec dobi svojo kartoteko. Na njej bo na vrhu zabeleženo ime in priimek, poklic in točen naslov kupca. Prevelikih težav nam ne bo delalo, te podatke zvedeti. Ob prvem nakupu bomo n. pr. ponudili kupcu, da mu dostavimo kupljeno blago na dom. S tem bomo storili kupcu uslugo in zvedeli bomo za točen naslov nove stranke. Toda ne samo, da bomo zvedeli za njegovo bivališče, kar nam je za kartoteko potrebno, pridobili si bomo še drugo prednost. Znano je, da nastane med trgovcem in odjemalcem čvrstejša vez, če nagovori trgovec odjemalca s priimkom oziroma naslovom poklica, namesto samo z običajnim gospodom.

Ko imamo kupčev naslov, začnemo s podrobnim izpolnjevanjem kartoteke. Skušajmo zvedeti, kakšen vzrok je napotil kupca v trgovino. Tudi to nam ne bo težko. S spretnim povpraševanjem stranke bomo zvedeli zanj. To povpraševanje je n. pr. takole:

»Dovolite, da vas vprašam, ali ste čitali mojo zadnjo okrožnico o novodošlem blagu?«

»Ničesar nisem dobil; ste mi po pošti poslali kakšno obvestilo?«

»Žal vam po pošti nisem mogel dostaviti pisma, ker še nisem vedel za vaš cenjeni naslov, pač pa sem v časopisju oznanil, da je končno prispela težko pričakovana nova pošiljka blaga.«

»Vaš oglas sem moral prezreti, ker se ne spominjam, da bi ga bral. Mimogrede sem videl te vzorce v vaši izložbi.«

Tak in podoben pogovor med zavijanjem blaga kupca ne odbija, nam pa le koristi.

Na kartoteki označimo v posebni rubriki povod, ki je privedel novega kupca. Morda se bo to zdelo komu nepotrebno, toda tako beleženje spada nujno tudi k organizaciji reklame, razen tega je pa dobro za nas, da vemo, zakaj je prišel novi kupec k nam. Po vestnem zapisovanju bomo dognali vse vzroke, ki dovedejo nove kupce (oglas — v tem časopisu več, v onem manj, izložbe, vabila, reklama v kinu itd.). Teh reklamnih pripomočkov se bomo v bodoče še bolj posluževali, opustili pa bomo tiste, ki ne prinašajo dovolj uspeha.

S tem zapisovanje seveda še ni končano. Zabeležili si bomo po možnosti vse obiske dotičnih strank. Če nam tega zaradi večjega navala ali iz katerega koli vzroka ne bo mogoče, si bomo zapisali obisk stranke vsaj pri večjem nakupu. Označili bomo na kartoteki tudi, kakšno blago ta in ona stranka največ kupuje.

Na ta način vodena kartoteka nam bo povedala, v kakšnih presledkih obiskuje stranka našo trgovino, koliko kupuje, kakšno blago kupuje, plačuje kupljeno blago takoj ali v rednih obrokih in nekatere druge podatke. Ti podatki so za nas važni. Na njih namreč bo zgrajen naš bodoči načrt za reklamo in individualna obdelava posameznih stalnih odjemalcev nam bo le na ta način mogoča.

Rekli smo že, da nam bo zapisovanje povoda, ki nam je privedel novo stranko, pokazalo tiste reklamne pripomočke, katerih se moramo posluževati za pridobivanje novih kupcev. Ostali podatki na kartoteki pa nam bodo povedali, katerih reklamnih sredstev se moramo posluževati, da bodo naše stalne stranke čim več in čim pogosteje kupovale pri nas.

Posiljali jim bomo vabilna pisma, ki jih bodo obveščala o dospelju novega blaga, opozarjali jih bomo na razne ugodne prilike nakupa, za razne letne čase jih bomo posebej vabili, povdarjajoč to ali ono vrsto blaga. Če bomo s kartoteke razvideli, da se stranka že dalje časa ni oglasila pri nas, jo bomo s posebnimi pismi vabili. Na kartotekah bomo zapisovali tudi podatke o razposlanem reklamnem materialu posameznim odjemalcem.

Sčasoma bo dosegla naša kartoteka strank lep obseg in vedno bolj bomo znali ceniti njeno vrednost za našo trgovino.

Jasno je, da ni za vsako trgovino izvedljivo prav točno vodenje kartoteke po opisanih vidikih, vendar točna evidenca strank prav nobeni trgovini, pa tudi obrti ne bo škodovala. Mnogi vodijo točno evidenco le o svojih dolžnikih in pri tem popolnoma pozabijo na tiste svoje stranke, ki redno in stalno obiskujejo njihove trgovine ter s točnim plačevanjem omogočajo procvit podjetja.

Razen pravilne izbire reklamnih sredstev bo kartoteka nudila tudi razne zanimive statistike, ki nam bodo često dajala vodila, kako se moramo ravnati v našem poslovanju, da bo nam v prid in korist. Videli bomo n. pr., da neka stranka, po poklicu in obnašanju sicer skromna, za nas mnogo več pomeni kot pa neki kupec z visokim položajem in ošabnim vedenjem; prva res stalno kupuje pri nas in vse redno plačuje, drugi pa le tu in tam zaide k nam in še blaga, ki ga kupi, na plača redno.

Še mnoge druge izkušnje si bomo pridobili z vodenjem kartoteke, vedno bolj se bomo zavedali, da naše delo ni brezplodno, ampak je prav zanimivo in koristno.

Naše stranke pa bodo prav tako znale ceniti naše prizadevanje, jih vseskozi zadovoljiti. Z veseljem bodo našo trgovino priporočale svojim znancem in to tako vemo, da bo to dobra in vendar brezplačna reklama za nas.

I. V.

POSEBNOSTI KNJIGOVODSTVA TRGOVINSKIH DRUŽB

Javna trgovinska družba

Javna trgovinska družba je, kadar dvoje ali več oseb opravlja trgovinsko podjetje s skupno firmo, pa vsak družbenik družbenim upnikom odgovarja z vso svojo imovino.

Kolikor s pogodbo družbenikov ni določeno kaj drugega, veljajo za pravna razmerja med njimi določbe §§ 109. do 125. trgov. zakona.

V tem članku sem porabil že naš novi trgov. zakon.

Konec vsakega poslovnega leta se na podlagi inventure in bilance ugotovi dobiček ali izguba za preteklo leto in izračuna vsakemu družbeniku njegov delež na dobičku ali na izgubi.

V glavnem računu vsakega družbenika je pripisati delež na dobičku oziroma odpisati delež na zgubi kakor tudi vsoto dvigov tekom poslovnega leta v breme glavnega računa.

Pogodbeno določena nagrada za družbenikovo delo je za izračunanje dobička ali izgube družbin dolg. (§ 123.)

Vsakemu družbeniku pripadajo 4% obresti od njegovega glavnicega računa. Če pa letni dobiček za to ne zadostuje, tedaj se izračunajo pač po ustrezajoči nižji postavki.

Pri izračunavanju družbenikovega deleža na dobičku po prejšnjem odstavku, se med letom izvršene vloge kakor tudi med letom dvignjeni denar računajo sorazmerno s časom, ki je pretekel od vloge oziroma od dviga.

Preostali dobiček kakor tudi poslovna izguba se razdeli med družbenike po glavah. (§ 124.)

Vsak družbenik sme jemati denar iz družbene blagajne do 4% zneska svojega glavnicega računa in če ni v škodo družbe, lahko preko tega tudi zahteva izplačilo svojega deleža na dobičku poslednjega poslovnega leta. Drugače pa družbenik ne sme brez privoljenja sodružabnikov zmanjšati svojega deleža. (§ 125.)

Družbeniki vložijo svoje deleže, ki tvorijo družbino glavnico ali premoženje. Te vloge ne bodo vselej enake, večkrat po pogodbi vložil eden več, drugi manj; vloženi premoženjski del postane načeloma last družbe, postane družbino premoženje.

V knjigovodstvu se smatra vsak družbenik za svojo vlogo kot upnik, pa se vpiše njegova vloga v dobro njegovega pošteva glavnice. Vsakemu družabniku se otvori poštevi na njegovo ime in se k imenu pristavi še označba: Poštevi glavnice; da se razločuje poštevi družbenika od poštevi resničnih upnikov družbe.

Poleg pošteva glavnice se vodi še poseben »zaseben poštevi« za vsakega družabnika in na tem poštevu se vknjižuje vse to, kar družbenik tekom poslovnega leta vzame iz blagajne ali iz podjetja sploh za svoje potrebe, tedaj vse odjeme v gotovini ali v blagu.

Ako imajo družbeniki različne vloge in tudi vzamejo iz podjetja neenake vsote ali vrednosti, je pravilno, da se računajo obresti od vsakega deleža in za vse odjeme glasom zasebnega pošteva. Ako pogodba v tem pogledu ničesar ne določa, tedaj stopi v veljavo določba § 124. trg. z. Člen 196. avstr. trg. zak. je istotako določal obrestno mero 4%, toda vseboval je tudi še določbo, da pred kritjem teh obresti ni dobička in izguba družbe se vsled teh obresti pomnoži ali nastane. Naš novi trgov. zakon pa v 1. točki § 124. pravi: Če pa letni dobiček za to (4%) ne zadostuje, se računajo deleži pri dobičku po ustrezajoči nižji postavki.

Pripomnim naj na tem mestu, da imajo §§ 123., 124. in 125. natančno tako vsebino kakor §§ 120., 121. in 122. nemškega trgov. zak.

Na običajni način se sestavi bilanca in ugotovi uspeh (izguba ali dobiček). Ako se je ugotovil dobiček, tedaj se vsakemu družbeniku

se tedaj lahko v celoti pripiše računu glavnice družbenika, če družbena pogodba ne določa kaj drugega. § 125. t. z. pravi, da se smejo dvigniti 4% glavnicega računa, kakor je ugotovljen za poslednje poslovno leto. Potemtakem se prvo poslovno leto ne sme ničesar dvigniti v breme glavnicega računa, če ne določa družbena pogodba v tem pogledu kaj drugega.

Kolikor ni očitno škodljivo za družbo, pravi § 125. trg. z., lahko družbenik zahteva tudi izplačilo svojega deleža na dobičku poslednjega poslovnega leta, ki presega one 4%. To je jako raztezna določba, katero se težko definira. Jasno pa je, kaj je hotel zakonodajalec povedati. V slučaju spora bo največ odvisno od mnenja sodnika in izvedencev.

Sedaj navajam dva primera.

1. Izračunanje dobička.

Zalar & Zupan zaključita poslovno leto z dobičkom 20.000 din. Vsakemu družbeniku se najprej pripišejo 4% obresti, preostali dobiček se razdeli na družabnika v enakih delih.

Bilanca.

Vsota aktiv	120.000
Vsota pasiv	30.000
Obratna glavnica	90.000
Deleži	70.000
Čisti dobiček	20.000
Obresti 4%	2.800
ostane dobička	17.200
Polovico tega	8.600

V dobro:

Zalar kto. glavnice	50.000	
4% obresti	2.000	
½ dobička	8.600	60.600
Zupan kto. glavnice	20.000	
4% obresti	800	
½ dobička	8.600	29.400

90.000

2. Izračunanje izgube.

Bilanca.

Vsota aktiv	120.000
Vsota pasiv	52.400
Obratna glavnica	67.600
Deleži	70.000
Izguba	2.400
½ izgube	1.200
	67.600

V dobro:

Zalar kto. glavnice	50.000	
½ izgube	1.200	48.800
Zupan kto. glavnice	20.000	
½ izgube	1.200	18.800

67.600

Trgovinski zakon ničesar ne določa, kako naj javna trgovinska družba ocenjuje posamezne premoženjske dele za popis. Radi tega veljajo v tem pogledu določbe §§ 48. do 51. t. z. in se morejo uporabljati posebne določbe § 331. t. z., katere veljajo le za delniške družbe. Praksa in teorija pa večkrat uporabljata te določbe. (Stari § 261. trg. z.)

Družbeniki javne trg. družbe niso primorani sestavljati zasebne bilance, katera bi obsegala vse njihovo zasebno premoženje.

V konkurzu javne trg. družbe lahko žena kakega družabnika nastopi kot konkurzna upnica le tedaj, če je dala družbi posojilo iz svojega zasebnega premoženja. To posojilo pa mora biti knjiženo na posebnem poštovu kot posojilo, ne pa na glavnem računju njenega moža, kakor se v praksi pomotoma pogostoma knjiži, kar ima potem neprijetne posledice v primeru konkurza. Kot upnica družbe more žena nastopati le tedaj, če ima svoje premoženje in se more s pogodbo dokazati, da premoženje ni skupna last obeh zakoncev. Ako je premoženje skupno, tedaj se smatra posojilo žene tudi kot vloga njenega moža. **Fr. Zelenik**

RAZVOJ V NAŠEM GOSPODARSTVU

Obnova zaupanja v denarne zavode napreduje. Velikopotezno delo na obnovi zaupanja v naše denarne zavode na osnovi uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov z dne 25. septembra 1936 lepo napreduje. Na podlagi končnoveljavnih podatkov je Privilegirana agrarna banka prevzela od 5407 denarnih zavodov (po podatkih za konec leta 1937. od 4098 zavodov) za 2996'7 milij (2746'95) milij. din kmetskih dolgov. V Sloveniji je končna slika prevzema naslednja (v oklepajih provizorični podatki za konec leta 1937.):

	št. zavodov	št. dolžnikov	znesek v din
banke	25 (25)	1.333 (1.333)	15.049.300 (15.049.300)
hranilnice	29 (29)	6.679 (6.679)	88.869.853 (88.869.853)
zadruga	457 (455)	39.883 (39.851)	375.750.875 (375.672.227)
skupno	511 (509)	47.895 (47.863)	479.670.028 (479.591.380)

Po višini dolgov je slika pri vseh podružnicah banke naslednja (v oklepajih provizorični podatki za konec leta 1937., vse v milij. din):

Beograd:

banke 1166'74 (1166'74), hranilnice 20'6 (20'6), zadruga 394'2 (205'7), skupno 1581'5 (1393'0).

Zagreb:

banke 311'07 (311'07), hranilnice 18'57 (18'57), zadruga 232'7 (204'4), skupno 562'36 (534'1).

Sarajevo:

banke 249'1 (249'1), hranilnice 2'0 (2'0), zadruga 122'1 (89'2), skupno 373'2 (340'3).

Vsa država:

banke 1741'96 (1741'96), hranilnice 130'0 (130'0), zadruga 1124'76 (875'0), skupno 2996'7 (2746'95) milij. din.

S tem je prvo delo končano, niso pa še izdelani končni obračuni, ki bodo zahtevali še precej časa.

Banka je prejela za anuitete v lanskem letu od kmetov-dolžnikov 180,059.000, letos pa do 27. maja 36,585.000 din, od tega v Ljubljani 8,915.000 din. Banka pa je dala na razpolago denarnim zavodom 1. za 280 milij. din 3% obveznic, od katerih pa so denarni zavodi vzeli samo 81'02% ali 226,865.000 din, od tega na področju ljubljanske podružnice 50,142.000 din. 2. V gotovini je na račun prve anuitete izplačala 113,906.000 dinarjev, od tega na področju ljubljanske podružnice 474 zavodom 24,357.000 din. So pa še nekateri zavodi, ki niti ne vzamejo tega razpoložljivega denarja, čeprav ne izplačujejo v celoti vlog.

Poleg zneskov, ki so bili dani v gotovini na razpolago denarnim zavodom, so za svoje terjatve in 3% državne obveznice lahko dobili zavodi tudi posebne kredite od Narodne banke in Poštne hranilnice, katerih so se v veliki meri poslužili zlasti slovenski denarni zavodi. Če še prištejemo posojilo Dravske banovine za Zadružno zvezo v znesku 63 milij. din, lahko računamo, da so dobili slovenski denarni zavodi, v prvi vrsti pa seveda kreditne zadruga okoli 200 milij. din gotovine, kar jim je dalo tako likvidnost kot je nismo poznali niti v časih pred krizo. Seveda pa je ta velika likvidnost še vedno odraz izrednih razmer, v katerih žive naši denarni zavodi. Hvala Bogu pa sedaj tudi vlagatelji uvidevajo, da gre stanje na bolje in da se jim ni treba več bati za svoje vloge. S prejetjo gotovino so namreč zadruga postopno oprostile velik del svojih vlog, zlasti male vloge, katerih pa hvalevredno vlagatelji večinoma niti ne dvigajo razen za nujne potrebe. Opaziti pa je tudi, da vlagatelji zopet izbirajo med denarnimi zavodi in vidimo, da najbolje odrežejo oni zavodi, ki so v časih krize več izplačevali kot drugi. S tem se zopet potrjuje staro pravilo, da je potrebno v časih nezaupanja čimveč izplačevati v gotovini.

Skoro vsi zavodi poročajo o novem dotoku vlog in so pri nekaterih zavodih začele te vloge pritekati v tako obilnem znesku, da je za te zavode že težaven problem, kako plodonosno in likvidno naložiti ta denar, ki je bolj nezaupljive narave in ga lahko odnese prva sapica.

S pomočjo kreditov Poštne hranilnice za zadruga in Narodne banke bankam so skoro vsi zavodi prišli do izplačila vlog do 10.000 din. Zlasti je s priznanjem omeniti še sklep upravnega odbora Narodne banke pretekli mesec, da bo dala banka na razpolago denarnim zavodom tudi še kredite, ki bodo omogočali zavodom izplačilo vlog nad 10.000 din pod istimi pogoji kot oprostitev vlog do 10.000 din.

Med najpomembnejše znake izboljšanja pa že moramo vsekako šteti dejstvo, da je upravni odbor Mestne hranilnice ljubljanske dne 2. aprila 1938 sklenil odreči se zaščiti in da pristopa zavod k normalnemu poslovanju. Zavod je že prej izplačeval vse vloge do 100.000 din v gotovini, z velikimi upniki nad 100.000 din pa se je pogodil za ugodne plačilne termine, odn. jim odredil primerne odpovedne roke. Ta vest je izredno ugodno delovala na našem trgu in upati je na nadaljnje izboljšanje položaja tudi pri drugih denarnih zavodih.

Proti koncu maja je bil razvoj v nekaterih delih naše države nekoliko zavrt. Začela se je politična agitacija proti državnim denarnim zavodom, ki pa ni imela učinka zaželjenega od strani iniciatorjev. Tako vidimo, da so se hranilne vloge pri Poštni hranilnici zmanjšale v teku meseca maja samo za 58'3 milij. din in sicer od 1354'4 na 1296'1 milij. din. Pri

Drž. hipotekarni banki so se hranilne vloge zmanjšale za 197 milij. din in sicer od 1469'46 na 1449'73 milij. din. Skupno zmanjšanje vlog znaša samo 78 milij. din pri tako veliki skupni vsoti in je namesto dviganja že zopet nastopilo vlaganje, tako da bodo junijske številke pokazale že ugodnejše rezultate. Kako nesmotrena je bila vsa akcija, se vidi tudi iz dejstva, da je največ dvigov doživela Mestna hranilnica v Zagrebu, ki ima pa tolikšne gotovinske rezerve, da je z lahkoto izplačala vlagateljem vse zahtevane vsote in da so vlagatelji to uvidevajoč kaj kmalu prišli nazaj s svojimi vlogami. Vznemirjenje je hitro prenehalo in delo na obnovi naših denarnih zavodov se lahko nadaljuje.

Izboljšanje položaja se vidi tudi iz naslednjih podatkov Narodne banke: Zamrznjene vloge v denarnih zavodih so padle od leta 1935. na leto 1936. od 4308 na 3844, lani pa nadalje na 3264 milij. din. Dne 1. aprila so znašale hranilne vloge v vseh naših bankah in hranilnicah 11.628 milij. dinarjev, dočim so znašale pred letom dni 10.713 milij. dinarjev.

V zvezi z razvojem razmer na denarnem in kapitalnem trgu je značilno, da je bil rok za vlaganje prošelj za zaščito, ki je potekel dne 23. februarja 1938, podaljšan za 6 mesecev, toda samo za zadruga in njih zveze, dočim bankam in regulativnim hranilnicam ni mogoče več vlagati prošelj za zaščito. Do omenjenega dne je vložilo prošnje za zaščito: 310 zavodov je prosilo za odlog plačil, 20 za sanacijo in 36 za izvenkonkurzno likvidacijo. Dovoljena pa je bila zaščita: 246 zavodom odlog plačil, 18 zavodom sanacija in 28 izvenkonkurzna likvidacija.

Za banke se pa pripravlja nova uredba o »počeku«, kakor jo imenujejo na kratko strokovni krogi. Kot čujemo, se bo uredba naslanjala na švicarski vzor. Vpoštevana pa bodo v njej naslednja načela za novo poslovanje: 1. obresti starih vlog naj se plačujejo v redu, odnosno prenesejo na nov račun. 2. V novem poslovanju naj se stvorijo posebne rezerve. 3. Odredi naj se točno razmerje med lastnimi sredstvi (glavnica in rezerve) ter tujimi sredstvi. To so stvari, ki bi drugače spadale v redno bančno zakonodajo, vidimo, da se skušajo pri nas s tem postopno uvajati za zaščitene zavode, tem pa naj bi sledili drugi zavodi. Omenjamo tudi, da je že predlog zakona o bankah iz leta 1931. pri nas poznal določila o razmerju med vlogami, oz. tujimi sredstvi ter glavnico in rezervami, torej lastnimi sredstvi.

Priprave za notranje posojilo. Medtem pa dela za emisijo prve tranše velikega 4 milijardnega notranjega posojila napredujejo. Ministrski svet je že sklenil razdelitev prve tranše tega posojila v znesku 700 milij. din takole: 250 milij. din za državno obrambo, 200 milij. din za prometno ministrtvo in 250 milij. din za gradbeno ministrtvo. Gradbeno ministrtvo bo porabilo polovico tega zneska, t. j. 125 milij. din za ceste, 62'5 milij. din za graditev javnih poslopij in 62'5 milij. din za melioracijska dela. Od tega zneska bo šlo zopet 6'25 milij. din za higienskosanacijska dela. Kot poročajo iz Beograda, sta v tej prvi tranši dve pomembni deli: 1. zveza Slovenije z morjem po železnici se bo gradila iz tranše in 2. za cestno zvezo Kranj—Bled kot nadaljevanje dosedanjih del na modernizaciji ceste Ljubljana—Kranj je določena znatna vsota.

I. jugoslovanski kongres za ceste, je bil v Ljubljani zaključen na binkoštno nedeljo, bil je pod pokroviteljstvom Nj. Vis. kneza-namestnika Pavla, udeležila pa sta se ga tudi predsednik vlade g. dr. Milan Stojadinović in minister za gradbe g. Dobrivoj Stošović. Na tem kongresu

je napovedal g. minister Stošović ustanovitev državnega in banovinskih cestnih skladov. Državni cestni sklad bo imel okoli 85 milijonov dinarjev letno dohodkov, kar omogoča najetje posojila poldruga milijarde dinarjev. Če k temu prištejemo še 500 milijonov dinarjev, kolikor bo dobilo gradbeno ministrstvo iz 4 milijardnega posojila, nam bo za ceste na razpolago 2 milijardi dinarjev. Doslej je bilo v zadnjih treh letih (1935—1937) izdanih v gotovini za cestna dela 376⁵ milij din od skupnih kreditov, določenih v ta namen, 578 milij. din. S tem denarjem je bilo doslej moderniziranih, oz. so dela še v teku, okoli 1000 km cest, posebno v Vojvodini, kjer se gradi mednarodna zveza London—Carigrad, ki bo šla skozi našo državo od Subotice skozi Beograd do bolgarske meje.

V okviru skupnega programa, ki ga je razvil g. minister Stošović, pridejo za nas v poštev tale cestna dela: 1. Zveza Beograd—Zagreb—Ljubljana—Jesenice—nemška meja. 2. Zveza Ljubljana—Logatec—italijanska meja. 3. Ljubljana—Celje—Maribor. 4. Ljubljana—Sušak in dalje ob morju do albanske meje. Pri teh delih bo prišel delno v poštev inozemski kapital, da bodo dela hitreje izvršena. Naša javnost je izvajanja g. ministra z zadovoljstvom vzela na znanje, pričakuje pa, da se bodo dela kaj kmalu začela, zlasti pa da bo tudi na nas odpadel pravičen delež, ki odgovarja potrebam Slovenije, ki je kot je dejal g. minister dr. Miha Krek na otvoritvi ljubljanskega velesejma, »okno v svet«.

Gibanje zaposlenosti. Zaposlenost v naši državi je še vedno znatna, vendar se že javljajo znaki, ki kažejo, da zaposlenost ne napreduje več tako kot je napredovala prejšnje leto. V dokaz navajamo tako podatke Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, torej za vso državo, in Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, torej za Slovenijo.

	SUZOR		OUZD	
	1937	1938	1937	1938
januar	596.965	621.774	81.943	88.242
februar	606.786	652.444	82.061	90.092
marec	641.131	683.809	86.786	92.317
april	—	—	89.625	96.147
maj	—	—	95.508	100.416

Letni diferencial v Sloveniji, ki je znašal od maja 1935 na 1936 6861, je bil še večji od maja 1936 na maj 1937, ko je znašal 8080. Od maja lani do maja letos pa je znašal diferencial samo še 4908 delavcev, kar je smatrati za znak, da je razvoj konjunktore navzgor postal počasnejši in da stojimo pred preokretom tudi v naši industrijski konjunkturi, kakor se je to zgodilo že drugod po svetu, kjer industrijska produkcija v tekočem letu izkazuje padajočo nagibnost. Že se tudi pri nas pojavljajo prve vesti o odpuščanju delavcev, predvsem v železarski stroki, ki je za konjunkturo najbolj občutljiva, ter v drugih tudi občutljivih strokah. Zaradi tega so sedaj tembolj pomembne naloge državne gospodarske politike. Tudi drugod vidimo, da se nazadovanja konjunktore ne da preprečiti, pač pa se da omiliti to nazadovanje konjunktore s tem, da država investira veliko več kot preje in da s svojo investicijsko delavnostjo nadomesti izpad zasebne investicijske delavnosti. V ta namen nameravajo druge države žrtvovati milijarde javnega denarja in tudi pri nas bomo šli po tej poti naprej posebno, ker so se razmere na denarnem in kapitalnem

trgu tako izpremenile, da omogočajo državi najetje večjih sredstev za financiranje svojih del. Poleg tega je jasno, da bo morala država nadaljevati svoje delo za izgraditev domače industrije, kar bo zopet imelo ugoden odziv na delovnem trgu in v gibanju vse naše konjunktore.

Koliko je naša konjunktura v zvezi s svetovnim trgov in koliko se s te strani pojavljajo nanjo vplivi, je razvidno iz statistike naše zunanje trgovine. Še lani je naša zunanja trgovina izkazovala veliko aktivnost, dočim je letos nastopil preokret in je naša zunanja trgovina v prvih 4 mesecih izkazala pasivnost v znesku 174'6 milij. din. Gibanje zunanje trgovine je bilo naslednje v milij. dinarjev:

	uvoz		izvoz	
	1937	1938	1937	1938
januar	321'1	370'85	402'2	356'7
februar	334'0	431'0	419'16	394'3
marec	451'0	509'7	511'8	422'8
april	462'6	432'34	570'2	395'7
4 meseci	1568'8	1743'85	1903'4	1569'5

Vidimo na eni strani povečanje uvoza, na drugi strani zmanjšanje našega izvoza. To pomeni, da se je konjunktura na svetovnih trgih za naš izvoz poslabšala, dočim uvažamo več kot lani, kar kaže, da je investicijska delavnost pri nas zelo narasla. Vse to so znaki, da smo delno še na višku konjunktore, delno pa že gremo počasi navzdol. Tudi ta vrsta statistik nam kaže, da se bližamo novemu popuščanju konjunktore, predno smo dobro okusili vse dobre strani konjunktore. Iz dosedaj objavljenih podatkov še ni mogoče sklepati o obsegu tega nazadovanja in moramo počakati na nadaljnji razvoj, ki je v veliki meri odvisen od žetve.

Cene pšenici pri nas. S tem prihajamo na važen faktor našega gospodarstva življenja, t. j. izpad vsakoletne žetve. Letos se zanimamo za žetev 1938 tem bolj, ker smo doživeli baš v zadnjih mesecih tolike izpremembe v cenah žita. Zadnje dni aprila je nastopil na našem žitnem trgu velik dvig cen, ki je pognal cene pšenici od 190 na 250 din in še višje. To je imelo za posledico tudi podražitev kruha in s tem splošne posledice za razvoj mezd pri nas. Kajti gotovo je, da se bodo delavske organizacije pojavile s svojimi zahtevami za zvišanje plač in bo industrija baš v trenutku, ko se pojavlja popuščanje konjunktore, postavljena pred nova vprašanja. Posebno težavno je vprašanje cen pšenice, moke in kruha v pasivnih krajih, ki plačajo na ta način največji del svojih dohodkov žitnodnim krajem v državi. To velja posebno za Slovenijo, ki mora uvažati letno 10.000 vagonov pšenice in moke in se razlika v ceni kaj hitro pozna v naši plačilni bilanci.

Poslednji dvig cen je bil pripisovati dejstvu, da ali v naši državi nismo imeli dovolj blaga ali pa so zaloge pšenice v trdnih rokah, ki blaga nočejo prodati. Pri visokih cenah je zanimivo, da se ni pojavilo blago na trgu, kar pomeni, da so zaloge blaga majhne odn. v izredno čvrstih rokah ne trgovine, ampak producentov, zlasti velikih. Bolj verjetna je druga domneva, da imamo blaga sploh premalo. Zaradi tega se je debata tudi sukala o tem vprašanju. Kajti prišli so na dan očitki Privilegirani izvozniki družbi, da je v začetku kampanje preveč izvozila, tako da ji sedaj primanjkuje blaga za intervencijo. Seveda se lahko Priv. izvozna družba zagovarja s tem, da so naše cenitve pridelka zelo netočne in da se je

lahko v svojem računu zmotila. Toda to ne sme biti razlog in treba je dobiti točno statistiko i o zalogah i o pridelku, da bomo lahko vodili smotreno žitno politiko. V ta namen je potrebna predvsem reorganizacija statistične službe kmetijskega ministrstva, ki je bila že doslej predmet stalnih kritik.

V takem položaju pa je prišel sklep ministrskega sveta, da Priv. izvozna družba lahko uvozi 1000 vagonov pšenice. Ta sklep je imel svoj psihološki odmev na trgu in so cene zopet popustile. Toda ko je trg videl, da tega blaga ne bomo videli na našem trgu, zlasti ker se je z izvršitvijo tega sklepa odlašalo — za dovoz pšenice bi bilo treba okoli mesec dni —, so cene kaj kmalu zopet narasle in se trenutno zopet gibljejo okoli 250 din za meterski stot v Vojvodini. Dobro pa je, da stojimo neposredno pred novo žetvijo, ko bo položaj kmalu razčiščen. Za novo žetev pravijo, da bo dobra in trguje se z novo pšenico tudi že po ceni okoli 170 din za meterski stot. Na svetovnem trgu pa ne kaže dobro za visoke cene pšenice in tudi pri nas je bodočnost žitnih cen trenutno nejasna.

Za tadočo našo žitarsko politiko je važno, da je izšla uredba, s katero se ustanavlja **privilegirana družba za gradbo silosov** z glavnico 220 milij. dinarjev. Od te glavnice prevzame država 60 milij. dinarjev. Državna hipotekarna banka 40, Poštna hranilnica 40, Privilegirana agr. banka 40, Privilegirana izvozna družba 20 milijonov, ostanek 20 milijonov dinarjev se razdeli na druge delničarje. Z zgraditvijo silosov po vsej državi bo omogočeno vskladiščenje pridelka in s tem tudi taka politika, ki bo mogla vzdržati cene pšenice na približno stalni višini. Želeti je le, da se zgrade silosi tudi v naši banovini, kajti zaloge trgovine so v naših krajih zelo majhne in v primeru potrebe lahko ostanemo brez žita za daljšo dobo.

Vsekakor značilno za presojo bodočega razvoja gospodarstva je tudi **navodilo za sestavo novega državnega proračuna** za leto 1939/40, ki ga je izdal finančni minister gosp. Letica, ter za samoupravne proračune. G. finančni minister pravi, da moramo že računati s preokretom konjunktura in da bo za investicijske izdatke predvsem služil donos 4 milijardnega posojila. V ostalem se državne finance še razvijajo ugodno. Zaključek za prvih 12 mesecev računskega leta 1937/38 kaže, da so v primeri s prejšnjim letom državni dohodki narasli od 10.333'0 na 11.804'8 milij. din. Seveda so istočasno narasli tudi državni izdatki, izkazan je zopet znaten suficit, ki bo zmanjšan do konca računskega leta t. j. do konca avgusta, ker bodo dohodki na račun leta 1937/38 le malo dotekali, izdatki pa se bodo izvrševali še v znatnih zneskih.

Novi banovinski proračun, kakor ga je potrdil finančni minister, znaša v dohodkih, oziroma ravno toliko v izdatkih: 177,395.000 dinarjev. Ker so na novo v proračunu tudi Kranjske deželne elektrarne kot banovinsko podjetje, s proračunom 16 milij. dinarjev, znaša dejansko povečanje proračuna v primeri z letom 1937/38 samo 11,495.000 dinarjev. **Proračun mesta Ljubljane** znaša za leto 1938/39 v rednih dohodkih, oziroma izdatkih 117,821.468 (1937/38 99,029.377) din, proračun skladov 8,481.807 (7,393.368) din. Povečanje ljubljanskega proračuna je pripisovati v prvi vrsti vnosu tramvajskega podjetja v redni proračun, dočim je bilo to doslej samostojno podjetje v obliki delniške družbe (Splošna malo-železniška družba). **Odobreni proračun mesta Maribor** znaša za leto 1938/39 60,118.200 din (1937/38 57,230.170 din).

Socialno zavarovanje. Že v lanskih poročilih smo poudarjali, kako živahna je bila socialna zakonodaja. S 1. januarjem 1938 se je začelo izvajati pokojninsko zavarovanje nameščencev po vsej državi, ki je doslej veljalo samo v Sloveniji in Dalmaciji. To je za nas velikega pomena, saj se tako izenačuje breme podjetništva v vsej državi. Začasno organizacijo tega zavarovanja izvršuje Pokojninski zavod v Ljubljani, kateremu se je do 1. junija 1938 prijavilo 30.185 zavarovancev, ki se razdele takole: Pokojninski zavod v Beogradu: področje okroglega urada Beograd 7.713, Niš 975, Skoplje 995, Novi Sad 1.765, Petrovgrad 1.132, Subotica 1.495, Sombor 859, skupno 14.534; Pokojninski zavod Zagreb: Zagreb 8.386, Osijek 3.134, Karlovac 466, Sušak 586, skupno 12.572; Pokojninski zavod Sarajevo: Sarajevo 1.490, Tuzla 487, Banja Luka 632, Dubrovnik 470, skupno 3.079.

Med najnovejšo socialno zakonodajo je omeniti pravilnik o ustanovitvi podpornega sklada za onemoglost in starost pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Ta pravilnik velja za ono delavstvo, ki si ni moglo pridobiti pravice do rente ali invalidnine iz starostnega zavarovanja delavstva. Podpore iz tega sklada bodo znašale 60 do 200 din mesečno, odnosno 50 odstotkov več za one delavce, ki so bili zavarovani po 1. juliju 1925. 250 tednov zavarovanja in so izpolnili 70 let starosti, ali pa so bili po 1. juliju 1925. zavarovani nad 500 tednov. Delavci, ki imajo pravico do teh podpor, se morajo prijaviti do 1. julija 1938.

Razširjenje socialnega zavarovanja ima velik pomen tudi za državo. Razbremenjene bodo razne druge socialne institucije, država sama pa bo imela naravnost korist od zbranih prispevkov, ker bo treba velik del tako nabranega premoženja vlagati v državne papirje. Tako bo za državne papirje stalno povpraševanje z znatnimi vsotami razpoložljivih kapitalov, kar bo držalo tečaje visoko, zagotovljen pa je tudi uspeh emisije novega državnega posojila.

Trgovski kongres v Ljubljani. V nizu prireditev za časa ljubljanskega velesejma je bila gotovo najpomembnejša prireditev III. vsedržavni trgovski kongres v Ljubljani. Prvi vsedržavni trgovski kongres je bil leta 1934., v času gospodarske depresije v Skoplju, drugi kongres je bil za časa izboljšanih razmer v Beogradu, tretji kongres pa pada v dobo, ko se naša konjunktura nahaja na preokretu. Udeležba na kongresu je bila lepa, še lepša pa bi bila, če bi prišli polnoštevilno na kongres Hrvati. Toda radi političnih momentov je bila udeležba Hrvatov onemogočena, kar je zbor z obžalovanjem vzel na znanje. Prišli pa so vseeno številni hrvatski trgovci, ki se zavedajo pomena in dela strokovnih organizacij. Ob tej priliki se je zopet pokazalo, da se na Hrvatskem razmere izpreminjajo. Posebno gospodarski ljudje prihajajo vedno bolj do spoznanja, da po dosedanji poti ne gre dalje. V tem oziru je bil posebno značilen govor predsednika Združenja industrijev savske banovine v Zagrebu, g. Vladimirja Arka, ki je na občnem zboru združenja naravnost pozval hrvatske politične faktorje, naj z aktivno politiko dalajo na izboljšanje položaja ogospodarstva v hrvatskih krajih.

Na prvi seji trgovskega kongresa je poročal mandator Osrednjega predstavnštva g. Nedeljko Savić o svojih razgovorih, ki jih je imel z nekaterimi člani kr. vlade o realizaciji trgovskih zahtev. Povedal je stališče kr. vlade do nekaterih vprašanj, nato pa tudi, v katerih točkah je mogoče doseči uspehe in kje se bo začelo delati.

Svečane seje kongresa dne 12. t. m. v dvorani kina Union se je udeležilo nad 1000 trgovcev iz vse države ter je prečital g. Vidmar referat o stanju trgovine ter o zahtevah trgovskega stanu. Prisoten je bil tudi minister za trgovino in industrijo g. dr. Milan Vrbanić, ki je v daljšem govoru obrazložil stališče kr. vlade do raznih aktueinih vprašanj ter obljubil, da bo upošteval predloge kongresa. Posebno je napovedal uredbo o krošnjarstvu, ki bo v kratkem izšla in ki bo uredila to vprašanje v zadovoljstvo trgovine.

Razpoloženje kongresa je posebno dvigala prisotnost večje delegacije (80 po številu) bolgarskih trgovcev pod vodstvom predsednika njih zveze g. Dimitrija Veleva. Bolgarski gosti so bili v Ljubljani kar najprisrčneje sprejeti ter je bila na kongresu tudi sprejeta resolucija, v kateri se naši in bolgarski trgovci zavzemajo za ustanovitev carinske unije med Bolgarijo in našo državo.

Za naše gospodarstvo, zlasti pa kmetijstvo ima velik pomen tudi anketa o slovenskem kmetijstvu, katero je sklicala banska uprava v Ljubljani na pobudo Kmetijske zbornice v Ljubljani. Anketa je trajala 5 dni ter so bili na njej prečitani in predebatirani številni referati o stanju in zahtevah našega kmetijstva. Upati je, da bo kmetijska anketa pokazala tudi z naše kmetijstvo nova pota, ki naj dvignejo blagostanje tega važnega stanu, ki je tudi v Sloveniji še vedno najštevilnejši stan, od katerega živita neposredno dve tretjini našega prebivalstva.

Trgovina z Avstrijo. Na naši severni meji je prišlo od našega zadnjega poročila sem do izredno važne izpremembe, do priključka Avstrije Nemčiji. Naša država je ravno malo preje sklenila novo trgovinsko in plačilno pogodbo z Avstrijo, ki je stopila v veljavo dne 1. aprila 1938. Komaj je poteklo nekaj dni smo že bili postavljeni pred nov položaj. Naša trgovina z Avstrijo in Nemčijo je za nas življenjskega pomena in tudi v času po priključku Avstrije Nemčiji se je razvijala nemoteno naprej. Toda potrebna je bila nova ureditev trgovinskega in plačilnega prometa, ker je bila nemška devizna zakonodaja razširjena na Avstrijo in je bila ukinjena samostojna avstrijska valuta, na katere mesto je prišla marka. Naša delegacija je sklenila v Berlinu konec maja novo klirinško pogodbo. Ta nova pogodba je stopila v veljavo dne 1. junija letos. S tem je bila ukinjena notacija šilinga v zasebnem kliringu na naših borzah, ker je bil za obračunavanje starih terjatev določen tečaj šilinga na 8'30 din. K temu je pribiti še —'20 din za stroške, katere morajo plačati uvozniki. Z novo pogodbo je bil uveden tudi za promet z Avstrijo isti način plačilnega prometa kot z Nemčijo. Trgovina se razvija normalno dalje, pristopiti pa bo treba k reviziji vseh naših gospodarskih odnošajev z Nemčijo, ker gre tudi za velike finančne posle, saj je znano, da je bila Avstrija odlično udeležena pri financiranju naše industrije. Zaenkrat je prišlo do sporazuma glede novih kontingentov, katere nam da Nemčija, n. pr. 150.000 hl vina. Za turiste je določenih 1'4 milij. mark. Krošnjarjenje z leseno robo je dovoljeno nadalje kot v prejšnji pogodbi z Avstrijo. Pričakovati je, da bodo do jeseni urejeni naši trgovinski in drugi odnošaji z Nemčijo na novi podlagi.

Ljubljana, dne 18. junija 1938.

D. P.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI

V drugi polovici maja in zlasti v začetku junija so cene na mednarodnih blagovnih trgih močno padle. To je napatilo kupce, da so stopili nekoliko iz rezerve. Kako se je oblikovanje cen pri posameznih vrstah javilo, nam kaže seznam.

Blago	Borza	Sredi apr. 38	Zač. maja 38	Junij 38
Pšenica	Chikago	80'75	79'50	77'—
Rž	Chikago	58'75	58'50	53'50
Kava	New York	4'75	5'—	4'75
Sladkor	New York	0'90	0'90	0'96
Surovo maslo	Kopenhagen	2'10	2'30	2'16
Bombaž	New York	8'66	8'67	8'50
Džuta	London	17'56	17'87	16'62
Volna	Bradford	26'—	26'50	25'50
Surova svila	New York	1'50	1'55	1'53
Lan	Leningrad	50'—	50'—	50'—
Baker	New York	9'57	9'37	8'42
Cin	New York	39'15	38'—	41'—
Svinec	London	16'06	14'80	13'50
Cink	London	13'70	13'12	12'50
Srebro	London	18'87	18'69	18'69
Kavčuk	London	5'87	5'75	5'93

Od 16 naštetih vrst jih je od maja do junija padlo v ceni 11, 2 sta ostali nespremenjeni in le 3 so se v ceni dvignile. V teku junija so pa cene pričele rasti in svetovni trgi so se pomirili. Velik je bil padec zlasti pri rži, džuti, bakru in svincu. Opazimo, da ima svinec še vedno višjo ceno kot cink. Na srebro kitajski dogodki zaenkrat še nič ne vplivajo.

Žir.

SPREMEMBE V SVETOVNI PRESKRBI Z ŽITOM

Svetovni pridelek pšenice — brez Rusije — je bil leta 1937/38 s 1027 mil. met. stotov boljši kot leto prej (955 mil.) in je odgovarjal zadnji petletni povprečnosti. V produkciji so se pa izvršile velike spremembe.

Med štirimi velikimi prekomorskimi eksportnimi deželami ima Argentina le majhen pšenični pridelek, ki z 52'3 mil. stotov zaostaja za 23% za lanskim in za 15% za povprečnostjo. Zraven je še kvaliteta slabša kot sicer. Dobro je, da je imel sosedni Uruguay dober pridelek in da bo mogel poslati 1 mil. stotov na eksportni trg. — Druga važna

eksportna deželja, Avstralija, je pa imela s 46'3 mil. stotov za 13% boljši pridelek kot leto prej, in tudi kvaliteta je zadovoljiva. — Tretja dežela, Kanada, je imela z 49'7 mil. stotov le prav majhen pridelek, polovico običajnega. Zlasti manjkajo boljše vrste Manitoba. — Nasprotno pa izkazujejo USA po dolgi vrsti slabih letin z 238 mil. stotov zelo zadovoljiv zaključek, ki zelo presega tudi večletno povprečnost 185 mil. stotov.

Te spremembe imajo za posledico seveda tudi različno razdelitev eksportnih previškov. USA, ki so morale l. 1936. celó importirati, so se povrnila k svoji stari vlogi kot eksportna dežela. Kanadska prodaja se je močno skrčila, argentinska tudi, avstralska se je vzdržala na prejšnji višini, čeprav z velikimi porasti v cenah. V poštevek pride tudi Mandžurija s pridelkom 10'8 mil. stotov.

Mednarodni poljedelski zavod v Rimu objavlja sledeče številke o pridelku pšenice, v milijonih met. stotov.

	Povprečnost					
	1926/1930	1933	1934	1935	1936	1937
Evropa (brez Rusije)	365	475	421	429	403	414
Sev. Amerika	358	231	222	251	235	292
Južna Amerika	82	94	79	54	81	68
Azija	141	155	151	158	162	172
Afrika	32	34	42	37	31	35
Oceanija	44	51	38	41	43	46
Skupaj	1022	1040	953	970	955	1027

Glede preskrbe svetovnega trga s pšenico v letu 1938/39 beremo, da moremo računati v obdonavskih državah z večjim pšeničnim arealom. V Severni Ameriki so posejali farmerji rekordni areal, ki je za 25% večji kot je bil v zadnjih petih letih. Vendar stanje polja ni ugodno. V Kanadi ozimna pšenica nima posebne vloge. Kako bo z Avstralijo in Južno Ameriko, bomo šele brali.

Podamo še podatke o svetovnem pridelku drugih žitnih vrst — brez Rusije in Kitajske —, zopet v milijonih met. stotov:

	Rž	Ječmen	Oves
1926/1930	239	344	523
1931	214	315	482
1932	254	357	533
1933	266	324	457
1934	238	312	393
1935	246	341	492
1936	228	319	416
1937	227	328	477

Zaključke si iz številok lahko vsak sam napravi.

O GOSPODARSTVU ČEŠKOSLOVAŠKE

V letnem poročilu čl. Narodne banke se obče gospodarsko delovanje tolmači tako, da se je leta 1937. izmera gospodarskega poživljenja povečala in da se je občegospodarska aktivnost v marsičem približala obsegu prejšnjih prosperitetnih let. Zboljšanje v gospodarstvu se je jasno javilo tudi na delovnem trgu. Skoraj vsa podjetja so izkazala na koncu leta 1937. bistveno večjo zaposlenost kot leto prej.

V poljedelski produkciji je bil dvigajoči se razvoj oviran v prvi vrsti po težkočah, ki so izhajale iz neurejenih razmer na klavnem trgu in v mlekarski produkciji. Obratno je pa žitni pridelek vobče bil zadovoljiv in je bila zlasti tudi kvaliteta boljša kot leta 1936. Tudi nove žitne cene so pomenile znatno zboljšanje poljedelskih dohodkov.

V industrijski produkciji je bila zaposlitev zelo živahna in se je zboljšala v številnih panogah, ki so vsled krize največ trpele.

V zunanji trgovini je bilo leto 1937. označeno po močnem poživljenju na široki podlagi svetovnega trga. Dvig izvoza torej nikakor ni bil enostranski in skoraj vse gospodarske panoge so poročale o izdatnem zboljšanju izvoza. Vsa trgovska bilanca je bila leta 1937. mnogo aktivnejša kot v prejšnjih letih; z deviznega stališča je omembe vredna tudi večja likvidnost, kot posledica dejstva, da se je izvoz v rastoči meri preorientiral v dežele s prostim deviznim prometom. Aktivna trgovska bilanca se je mogla vzdržati kljub pomnoženemu uvozu; ta uvoz je bil potreben deloma za surovinsko preskrbo industrije, deloma pa za kritje pomnoženega domačega konsuma.

Gospodarski izgledi za tekoče leto 1938. so vobče ugodni. Zadostno rezervo za bodoči razvoj nudi visoko število naročil v celi vrsti industrijskih panog, živahna svetovna trgovina v zvezi z mednarodnim stremeljenjem po nadaljnjem trgovskem intenziviranju in po odstranitvi trgovskih ovir ter tudi zboljšani domači konjunktorni temelj. Podjetnik in producent pa moreta le tedaj producirati in delavec more le tedaj delati, če je zagotovljena atmosfera mednarodnega političnega miru. Zadnji dogodki so to atmosfero močno skalili in češkoslovaško gospodarstvo je bilo v hudih skrbah. Sedaj se je atmosfera zopet razjasnila in podjetnik ter delavec bosta mogla iti na novo delo v prepričanju, da jima bo delo mirno potekalo. Poleg tega je v tekočem letu zelo potrebno tudi to, da se produktivnost ne moti z ogrožanjem podjetniškega donosa, da v občedržavnem izenačenem interesu poljedelske industrije skrbi država za razmah izvoznih možnosti, zlasti v proizvodih končne kvalitetne produkcije. Dalje je treba, da se za razmah in za nadaljnjo izgradbo gospodarskega delovanja pokaže potrebno razumevanje in podpiranje, zlasti z odstranitvijo vseh administrativnih, pravnih in gospodarskih uredb, ki so bile za časa krize opora gospodarstva, ki bi se pa sedaj spričo rastočega razvoja in spričo spremenjenih gospodarskih razmer mogle spremeniti v oviro gospodarstva.

GOSPODARSTVO NA NOVIH POTIH

Zopet je minula doba, kjer so se dogodki prekopicivali. V središču dogodkov je bila priključitev Avstrije k Nemčiji, nastajanje velikonemške države. To ima velik političen, pa tudi dalekosežen gospodarski pomen. Analogna je cela vrsta drugih važnih dogodkov, tako sprememba ministristva v Franciji, pogajanje med Italijo in Anglijo, boji na Španskem, boji na Kitajskem itd. Moremo pa beležiti tudi čisto gospodarske in finančne dogodke, ki so izrednega pomena za narodna gospodarstva in preko tega za svetovno gospodarstvo. Zadostuje, če omenimo le ogromne kredite za poživljenje gospodarstva v USA.

Svetovno gospodarstvo in narodno gospodarstvo! Pojem svetovnega gospodarstva se nam prikaže včasih nekoliko obledel, danes je le narodno gospodarstvo visoko aktualno. Načrt van Zeelanda je bil velikanski poskus, da se zanimanje za svetovno gospodarstvo zopet zbudi. A imel je politične predpogoje in ni prišel praktično v pretres, dokler so obstojale motnje zunanje- in notranjepolične narave. Danes smo močnejše notri v pojmu »samo politika« kot kdaj prej. Tako obstoji danes svetovno gospodarstvo kot dejstvo, mnogo bolj kot hoténi sistem. Tako smo prišli do absurdnosti, da imenujemo »faktor svetovnega gospodarstva« ogromno béžno glavnico, ki gre tako rada ven, da je postala n. pr. Švici in Ameriki že do sitega nadležna. Manjka nam zdravega normalnega svetovnega gospodarstva! To gospodarstvo zopet vpostaviti pa brez resničnega političnega pomirjenja ni mogoče. Vseeno pa obstoji svetovno gospodarstvo vsaj kot dejstvo. Naj bo razkrojeno v regionalne poskuse in dogovore, obstoji pa le, in sicer v obliki mednarodnega gospodarskega in finančnega prometa, pa naj ga še tako ovirajo in reglementirajo. Je to pač svetovno gospodarstvo z mnogimi zaprekami. Cela vrsta velikih držav se zateka k velikanskim avtarkičnim ukrepom, vsi se hočejo v važnih gospodarskih panogah emancipirati ali avtarkizirati — pri čemer imajo zopet politični in vojaškopolitični oziri zelo važno vlogo —, a kljub vsemu temu se mednarodnemu gospodarskemu prometu ne moremo izogniti, ker potrebne dobrine posameznim državam niso dodeljene niti popolno niti razmerno. Tu vstaja v mešanju političnih in gospodarskih vprašanj problem kolonij, problem preskrbe s surovinami.

Avtarkija se ne da v polni meri izpeljati. Tudi gospodarstvo na-domestilnih snovi tega ne zmore. Potrebno je torej svetovno gospodarstvo, ki pa trajno ni mogoče, če ni organizirano. Organizacija pa zahteva dogovorov in dogovori spet niso možni brez političnih dogovorov. Tako prihajamo od zahtev svetovnega gospodarstva do zahtev svetovne politike. Že skoraj eno četrtsotletje sem je svetovno gospodarstvo prekinjeno, uničeno, izgradba novega se še ni posrečila. Zagoni so bili ob raznih prilikah bolj ali manj podani, danes so slabi. Novo upanje je dala pred meseci nova svetovna konjunktura. Previdnejši so takoj svarili; saj je bila ta konjunktura v veliki meri konjunktura oboroževanja. Stopnja produktivnosti in duh svetovnega gospodarstva, to se pravi duh mednarodnega sodelovanja, sta bila pri tem skrajno omejena. In res se je potem praktično pokazalo, da oboroževalna konjunktura nikdar ne more biti zdrava svetovna konjunktura. Narodna gospodarska poživljenja so zahtevala nato dodatnih potreb, velika glavnica se je bila nabrala v času gospo-

darske »vzdržnosti« in mnogo denarja je bilo nabranega, ki je iskal naložbe. Zmanjšanje brezposelnosti s celo vrsto ukrepov in naredb je šlo naravno vzporedno z novimi naročili. Vzroki in učinki, vzajemni učinki in reakcije, v tem obtoku se je narodno in mednarodno vršilo vidno gospodarsko poživljenje. A manjkala je, to se je kmalu videlo, solidna podlaga. Država in druge javne edinice so ustvarile tu in tam konjunkturo, ki je imela v sebi tudi zdrave elemente — stavbno delovanje, ustanovitveno gibanje — a vse to se po večini ni vršilo iz popolnoma prstonormalnih nagibov, temveč iz previdnosti in kratkoročnih konjunktturnih razmotrivanj.

Nekaj mnogo globljega je tukaj problem: ali je javna iniciativa še vedno le zasilno sredstvo ali pa je postala neogibno orodje gospodarskega razvoja? Kje stoji zasebna iniciativa? Kakšne možnosti ima, kakšne izglede, kakšna jamstva? Država, javna roka sploh, raste organsko vedno bolj noter v splošno gospodarsko življenje. K prejšnjim nalogam javne roke se je pridružila cela vrsta novih. Krog javnih nalog je postal mnogo večji, potrebna sredstva za izvedbo pogosto znatno prekoračijo normalno izmero zasebne udejstvovalne možnosti. Kjer bi morda zasebno le truf mogel izpolniti predpogoje, poseže sedaj vmes država, dežela, občina. Načnimo le vprašanje elektrifikacije. A javna roka se ni izkazala vselej tudi kot srečna roka, bodisi v gospodarstvu bodisi v financah. Zasebno in javno gospodarstvo si bosta še dolgo konkurirala. Tudi ne smemo pozabiti, da si dobavi zasebno gospodarstvo svoja sredstva, če pogledamo na psihološko stran, večinoma s prostim preudarkom in zaupanjem, javna roka pa s predpisom ali s silo. Zasebno gospodarstvo pa pogosto ravno v časih krize — ne vselej po lastni krivdi — ni zmeraj popolnoma dobro vedelo, kaj je potrebno in pravilno, kaj zmore in kaj hoče. In tedaj je morala javna roka poseči vmes. Vedno bosta morala torej oba sodelovati, pri čemer dobra volja mnogo pomeni. In dobra volja bo k zgolj gospodarskim motivom morala pridejati tudi še socialni in moralni element. Gospodarstvo ni samo materialni, temveč tudi socialni problem, problem človeka. Na tej podmeni temelji nabava dela v celi vrsti največjih dežel, na tej podmeni temeljijo dalekosežni socialnopolitični posegi v narodno gospodarstvo. Morda najzanimivejši in največji zgled za to so USA.

K socialnemu se pridruži politični moment. Socialne skupine si glede sredstev in potov za dosego cilja niso edine, in zato mora poseči javna roka vmes. Poglejmo le francoski slučaj. Kot najvišji zakon je priznan interes narodne celote. Mednarodno sodelovanje v potrebni izgradbi je tudi pod vplivom vprašanja politično-socialne opredelitve. To je ono znano vprašanje »ideoloških front«, ki se v mednarodni politiki zmeraj na novo javlja.

Če gledamo na razvoj v USA, Angliji, Franciji, Italiji, Nemčiji — da imenujemo samo te posebno važne dežele —, dobimo izborna slika, v kakšni meri gre trenutni razvoj. Moremo reči: Prava trajna konjunktura ni danes nikjer dosežena, število uspehov in število problemov sta približno v ravnovesju. Splošni mednarodni gospodarski in finančni položaj je odločno boljši kot je bil v krizni povprečnosti 1930—35. Mnogo zavisi slej ko prej od mednarodnega političnega razvoja. Dobiti se morajo možnosti prave, bistveno iz gospodarstva samega izhajajoče možnosti konjunktture; potem bo konjunktura za daljšo dobo trajna. Umetne konjunkturre imajo in doživijo svoje časovne meje.

Zaključimo ta izvajanja s pogledom na posebni razvoj jugoslovanskega gospodarstva. Dnevna gospodarska poročila naj oblikujejo skupno sliko. Vidno je, da smo tudi v Jugoslaviji v znatni izmeri premagali leta krize. K temu sta pripomogla mednarodno zboljšanje konjunktura in narodno poživljenje gospodarstva, pri čemer je tudi država izdatno pomagala. Položaj kmetijstva se je napram dobi polne krize zboljšal, rešitev problema dolgov in kreditov ter izgradbe v poljedelstvu bo rešitev velikih in odločilnih nalog. Mestni, industrijski in obrtniški sloji prebivalstva, zlasti prejemniki mezd, so naloga zase. Treba je mnogo znanja, dobre volje in vztrajnosti. Bankarstvo kaže vidno zboljšanje in čaka nove ureditve. Državna in socialnogospodarska organizacijska sila in organizacijska zmožnost se bosta morali združiti k uspešnemu sodelovanju, pri čemer je zelo velike važnosti tudi splošno izvangospodarsko harmoniziranje. Močne volje in izgradbene sile je dosti.

ROMUNSKI PETROLEJSKI PROBLEMI

Važni so tudi za nas, kajti Jugoslavija je na romunski petrolej neogibno navezana. Danes brez petroleja oziroma bencina ne moremo nikamor. Zamislimo se le v slučaj vojne. Petrolej bi tedaj mogli dobivati edino le iz Romunije, če bi bila pot po morju zaprta. Zato razumemo tudi zanimanje naših vladnih krogov za poskusna vrtanja v naši državi, ki jih navajamo na drugem mestu.

Produkcija petroleja v Romuniji pada od lanskega junija dalje. Od konca vojske naprej je šla krivulja te produkcije neprestano navzgor in je pričela padati ravno v času, ko je potreba in produkcija na vsem svetu največja. Za Romunijo je padeč krivulje kočljiv tudi zato, ker je romunsko državno gospodarstvo v veliki meri odvisno od dajatev petrolejske industrije; trgovski minister je navedel delež teh dajatev pri vseh državnih dohodkih s 50 odstotki. Morda danes ta visoka številka ne drži več; vsekakor je pa romunska petrolejska industrija glavna nositeljica ne le državnih financ, temveč tudi založbe z devizami. Vzrok za padeč produkcije vidijo veleproducenti, ki delajo s tujo glavnico, v tem, da rudarski zakon za vedno dražje in z rastočim rizikom spojeno iskanje novih petrolejskih najdišč ne nudi nobenih zadostnih gospodarskih koristi, na primer v obliki predpravic za izkoriščanje novo dobljenih virov. V Romuniji delujoče podružnice svetovnih koncernov se zato že dlje časa vzdržujejo novih investicij; čisto romunska podjetja, katerim na ljubo se tujim družbam odrekajo ugodnosti, pa trpijo brez izjeme na pomanjkanju glavnice. Tudi dolgoročnih kreditov ne morejo dobiti v zadostni izmeri; tik ob dosedanjih virih ni pričakovati novih najdišč in je zato iskanje spojeno z večjo nevarnostjo izgube kot doslej. Če pa hočejo vrtati v novih okrajih, so pa stroški še večji.

Kljub večji vrtalni delavnosti se je lani produkcija zavrtela navzdol, njena moč je padla. Deloma je temu kriv način dosedanje produkcije, ko je sosed sosedu petrolej »ropal«, sicer dobil zaenkrat na ta način več nafte, a s tem zmanjšal podzemni pritisk in tako tudi produkcijo. Da so mogla posamezna podjetja svoje rafinerije primerno zaposliti, so izkoristila v preveliki hitrici vse rezerve.

Sedaj je trgovski minister v okviru petletke napovedal novo ureditev, ki naj v bodoče prepreči take delovne metode. Glavna naloga sedaj ne obstoji toliko v ureditvi produkcije virov, ki se bližajo že izčrpanosti, temveč v iskanju novih najdišč. To iskanje naj bo po načrtu dokončano v petih letih, ker bodo sedanji viri ob sedanji produkciji izčrpani v 6 do 7 letih. Okraji, kjer se nahajajo po mnenju strokovnjakov nova najdišča, merijo okoli 1 mil. ha, po drugih cenitvah pa mnogo manj, morda komaj 200.000 ha. Stroški sistematičnega iskanja in poskusnega vrtnanja so preračunjeni na več kot tri milijarde lejev. Za financiranje tega programa je hotela prejšnja vlada ustanoviti veliko družbo, v kateri naj bi bila pa izključno le romunska podjetja. Ta načrt je sedaj menda pokopan. Družba bi z razpoložljivimi sredstvi, ki bi znašali komaj petinko potrebnega zneska, ne mogla svojega programa izvršiti in dobaviti svojim podjetjem potrebne surovine. Če bodo nova prizadevanja vlade imela kaj več uspeha, je dvomljivo. Tudi sedanja vlada poudarja le čisto romunsko stališče in hoče dati pravico vrtnanja le čisto romunskim podjetjem, denarja za izvedbo teh načrtov pa nima. In inozemska glavniča je še nadalje izključena. Težki problemi.

DENAR ŠE NI PRAVO BOGASTVO

Znak sedanjega časa je egoistični in slepi lov za denarjem; zlato je danes malik sveta. Za denar zatajimo čast in poštenje, zaradi denarja zadavimo svojega bližnjega, za denar prodamo celo našo najsvetejšo dobrino, našo dušo. Morda še nikdar v zgodovini ni bilo človeštvo tako zelo od zlata zaslužnjeno kot je sedaj, nikdar ga zlate verige niso tako oklepale kot ga danes.

Bogastvo, postati in biti bogat — sanjamo kot v pravljicah o krasnih hišah, o posestvu, o avtomobilih in kočuhih, o služinčadi in luksuzno opremljenih sobah, o biserih in demantih, o potovanjih in izletih — fantazija gre in nam pričara pred oči in čute vse zaklade sveta in ves sijaj, ki si ga moremo za denar kupiti. Biti bogat — in vse je moje. O, to pa ne, vsega ne morem imeti. Ne glede na osebne lastnosti in sposobnosti in na človeka samega nam služi denar vedno le kot posredovalec pri nabavi dobrin, ki so okoli nas, ne pa pri dosegu dobrin, ki so v nas.

In tako pridemo do drugega bolezenskega znaka sedanjega časa, da vobče ne cenimo človeka kot človeka in kot najdragocenejšo tvorbo stvarstva, temveč da cenimo samo stvar, samo materijo. Kaj velja danes človek, kaj osebnost? Oba zmelje tempo in ritem tekočega traka, in ni sledu več o njih. In vendar jih je že dosti med nami, ki so spoznali, da se moramo povrniti nazaj k drugim nazorom in da resnično bogastvo človeka ne obstoji v zunanjih rečeh.

Bogastvo v denarju in posesti je prijetno zlo. Prijetno zato, ker se more zunanji okvir naših želj in sanj po večini izpolniti; zlo pa zato, ker je z njim v zvezi na tisoče pojavov, ovir in težkoč, katere pozna samo oni, ki je v kleščah denarnega prokletstva. Vsako bogastvo ima obveznosti in ustvarja odvisnost, nevoščljivost in sovraštvo; ono rodi tisto težko verigo notranje bojzani in nezadovoljnosti, ki mora nastati, ker ostane celo ob izpolnitvi vedno večjih zahtev še zmeraj hrepenenje po popolnosti, po izpolnitvi prav vseh želj.

Človek je danes bolj kot kdaj prej suženj brezdušne materije, igrača lastne svoje čistihlepnosti, svojih nagonov, izrodov svoje fantazije.

Bogastvo pa iščimo drugod.

V skromnosti — zadovoljimo se z malim in imejmo veselje tudi z najmanjšimi malenkostmi; v borbi, ki nam jo vsili potreba in ki nas dviga ter nam da moč, da iz sebe samih tvorimo nekaj velikega in božanskega, torej večne vrednote!

Bogastvo je v tem, da nisem človek le po pojmu, temveč tudi po izrazu, to se pravi, da stremim po popolnosti. Kdor misli, da se more odreči duševnosti v človeku, je kratkoviden in vreden obžalovanja. Denarno bogastvo je zmeraj obstojalo, a zvezana sta z njim v največji izmeri tudi notranja stiska in notranji nemir. Bogastvo, za katerim mora vsakdo stremeti, ki nas napravi zares bogate in proste, sloni na spoznanju človečnosti, na notranjem duševnem zdravju, katero je prav tako neprecenljivo kakor zunanje telesno zdravje in ki je prosto pohlepa, laži in samoprevare.

To zdravje in ta čistost, ki nam edina dajeta moč in voljo, da prenašamo in dostojno izpolnjujemo usodo, se pa nikdar ne moreta kupiti z denarjem; vse bogastvo na materialnih dobrinah ne odtehta največje materialne revščine duševno bogatega človeka.

LORD PRODAL MESTO

Ogromna transakcija se je izvršila v Angliji v sredi letošnjega maja. Prebivalci mesta Cardiffa, znanega po črnem premogu, so čez noč menjali gospodarja, pa niso nič vedeli zato. Večji del njih mesta, ki šteje čez 200.000 prebivalcev, je bil prodan: 2000 hiš, 1000 prodajalen, 250 restavracij in hotelov, več gledališč in kinov, ladijska borza, ladjedelnica in mnogo drugih zemljišč. Z eno samo potezo se je to izvršilo, s pogodbo in čekom, pa je šlo za premoženje, ki ga cenijo na 5 do 20 milijonov funtov, kar je toliko kot ena do štiri milijarde dinarjev. Štiri milijarde dinarjev je pa na primer ves izvoz Jugoslavije leta 1935. ali pa uvoz leta 1936.

Ta dogodek, ki nas spominja na srednji vek in ki mu v zgodovini 20. stoletja ni para, se more razložiti iz posebnovrstnih premoženjskih razmer v Angliji, kjer so cele province in cela mesta last nekaterih velikih starih družin. Omenimo na primer vojvoda Westminsterškega, ki ga imajo za najbogatejšega moža Anglije; morda je celo najbogatejši mož Evrope. Njegova last je Westminsterška četrt v Londonu z desetisoči hiš, ki dajejo družini Westminster že skoz stoletja velikanske dohodke, kakršne si mi težko predstavljamo. Vsa poslopja v tej četrti so vojvodova osebna last, brez njegovega dovoljenja se niti kljuka pri vratih ne sme popraviti. Vojvoda ima številne hiše oddane v zakup za dobo 90 in 900 let, pa jih zakupniki ne smejo preustrojiti, ker smatra vojvoda življenje v nadstropjih za zdravju škodljivo in ker se boji, da bi se značaj te okolice, kjer stanujejo izrecno le premožni ljudje, z uvedbo etažnega sistema spremenil.

Kar je vojvoda Westminsterski za velike dele Londona, to je lord Bute za Cardiff. Bute izg. bjut. Trinajst naslovov ima, je rimskokatoliške vere, 57 let star, potomec škotskega kralja Roberta III. Njegova posestva obsegajo 117.000 acrov (acre izg. ejkr = 40'468 arov, nekoliko manj kot

pol hektara); v Walesu in na Škotskem ima toliko premogovnikov, da ga štejejo za največjega angleškega premogovnega posestnika. Ima pet sinov in dve hčeri. V njegovi posesti je okoli deset starih gradov, za kojih modernizacijo je porabil v zadnjem času na desettisoče funtov. Velik del leta prebije lord na nekem gradu v Španiji, v bližini mesta Cadiz, večino leta pa na otočku Bute, kjer je v gradu kapela z oltarjem, kojega vrednost cenijo na deset milijonov dinarjev.

Ogromno bogastvo lorda je v zvezi z razvojem premogovne industrije. Leta 1907. je bilo tudi vse pristanišče Cardiff last Butove družine, a so ga prodali železniški družbi Great Western Railway. Sploh je v zadnjih letih Bute mnogo prodal; razlogi niso znani. Sedaj je lord v Afriki. Presenečeni prebivalci Cardiffa so mu poslali brzojavko tja, naj kupčijo prepreči. Odgovora ni bilo, a novi lastniki, katerih imena še niso znana, so rekli, da bo itak ostalo po večini vse pri starem. Še bolj kot o nagibu prodaje se sprašujejo Angleži sedaj o tem, kaj hoče Bute napraviti z velikansko vsoto skupička. Lord Robert Crichton Stuart, 29 let stari drugi sin lorda Bute, je takoj po prodaji odpotoval v Ameriko, in so rekli, da je šel zato tja, da izrabi tedanjo depresijo na borzi v New Yorku in da za del denarja nakupi delnice ameriških podjetij. Stari lord je prav tako kot njegovi sinovi izredno previden trgovec. Govorijo celo o skoposti, na kar bi se dalo sklepati tudi iz dejstva, da daje svojim otrokom razmeroma majhne apanaže.

Prodaja tega veleposestva po vrednosti sicer ni edina, vendar pa največja transakcija, ki se je izvršila v Angliji v zadnjih dvajsetih letih. Po svetovni vojski je prodal vojvoda Sutherland 325.000 acrov, generalni major Stewart 180.000 acrov, Ewing Gilmour 73.000 acrov in sir Kenneth Mackenzie 60.000 acrov. A pri teh prodajah je šlo skoraj zmeraj le za posestva zunaj na deželi, ne pa za zemljišča v mestih. Ustrezajoč zahtevam modernega časa je bilo ogromno Butovo posestvo upravljano po družbi z omejeno zavezo, ki se je imenovala Moun Joy Ltd in v kateri sta bila glavna dva direktorja najstarejša lordova sinova, earl of Dumfries in gori imenovani lord Robert Crichton Stuart.

Korak lorda Buta je angleško javnost popolnoma presenetil, kontinentalni Evropi pa zopet enkrat pokazal, kako velikanska premoženja so zbrana v rokah nekaterih angleških plemenitašev, ki jih pozna Evropa komaj po imenu.

T O I N O N O

Državna hipotekarna banka

Ob priliki 75letnice obstoja je izdala Hipotekarna banka obsežnejše poslovno poročilo, ki s pomočjo številnih diagramov obravnava zgodovino tega zavoda. Povojna doba nam kaže ogromni razmah banke, ki se je pač semintja nekoliko ustavil. Od l. 1932 naprej gre pa razmah neprekinjeno navzgor. Leta 1923 je imel zavod šele 105 milijonov din vlog, na koncu leta 1937 pa ca 1384 milijonov. Od te vsote je prišlo

ob koncu preteklega leta na centralo v Beogradu 916 milijonov, dočim je bil Zagreb s 115 milijoni daleč zadaj na drugem mestu; vse druge podružnice imajo dosti manj kot po 100 mil. din vlog. Nasprotno je pa povprečna vloga vložnika v Zagrebu mnogo večja kot kjerkoli drugod. Čisti dobiček se je od l. 1920 do l. 1926 hitro množil, leto 1927 je prineslo majhen zastoj, leta 1928 do 1930 so bila zopet dobra, v letih krize 1931—1934 je čisti dobiček znatno padel, nato je pa pričel na

novo rasti in je bil na koncu leta 1937 izkazan s 44,1 mil. din. Hipotekarna posojila so na koncu leta 1937 znesla 1972 mil. din; od teh je bilo 1397 mil. din komunalnih posojil. Ta so znašala leta 1921 91,5 mil., 1936 948 mil., so se torej lani pomnožila skoraj za 450 mil. din.

Narodna banka o gospodarskem položaju.

V začetku junija je izdala Narodna banka svoje poročilo o gospodarskem položaju Jugoslavije v prvem četrtletju 1938. V splošnem pregledu beremo:

V prvem četrtletju 1938 se javlja še nadalje krepki gospodarski razmah preteklega leta, čeprav se je nekoliko zakasnil. Okrepitev gospodarskega delovanja v tem četrtletju se zrcali zlasti v ojačeni rudarski in plavžni produkciji, ki sta bili za 19,5 in 27,6% večji kot v istih lanskih mesecih. Število v industriji zaposlenih delavcev je naraslo za 4,2%, število naloženih vagonov za 16%, promet na domačih borzah je narasel za 19,3%, zunanja trgovina za 1,9%, vloge pri denarnih zavodih za 1 milijardo din. Poudarjati se mora posebno tudi še močno naraščanje državnih dohodkov, ki jih je bilo za 15,7% več kot v istih lanskih mesecih. To zvišanje je posledica večjega gospodarskega delovanja v preteklem letu in večje nakupne moči širokih slojev prebivalstva. Značilno je tudi nenekano naraščanje cen poljedelskih in industrijskih proizvodov: agrarni rastlinski proizvodi so v ceni narasli za 28%, živalski za 5%, industrijski proizvodi pa za 7,6%. Edino neugodno dejstvo gospodarskega razvoja leži v nazadovanju našega izvoza za 11,9% napram prvim trem lanskim mesecem in obratno v naraščanju uvoza za 18,6%; s tem je postala naša zunanja trgovina za 137,7 mil. din pasivna, do čim je bila lani v isti dobi še za 227 mil. din aktivna.

Elektrarna ob Drini.

Ob Drini nameravajo zgraditi veliko vodno elektrarno, ki naj bo ena največjih na svetu. Elektrarna naj omogoči elektrifikacijo vse severozapadne Srbije in severovzhodne Bosne ter naj obenem zalaga z elektriko industrijska podjetja širše okolice. Podjetje bosta financirali dve industrijski skupini, ki sta na industriji tamošnjega ozemlja močno zainteresirani. Stroške gradbe cenijo na 200 milijonov din.

Livarna antimona pri Krupnju.

Pred kratkim so bila končana dela za zgradbo antimonske livarne pri Krupnju, zapadno od Valjeva v smeri proti Drini. Livarna je last rudarskega podjetja »Podrinjski Rudnici d. d.«. Doselej je bilo izdanih za zgradbo tega podjetja, ki bo eno najbolj modernih v Evropi, okoli 15 mil. din. Pri gradbi so bile udeležene nemške, češkoslovaške in belgijske tvrdke. Kapaciteto cenijo na ca. 180 vagonov na leto.

Obsežne silo-gradbe v Jugoslaviji.

Jgsl. poljedelsko ministrstvo je izdalo naredbo, s katero se ustanovi priv. delniška družba za zgradbo žitnih i. dr. skladišč (silov) z začetno delniško glavnico 220 mil. din, 220.000 delnic po 100 din. Zgradili bodo sile za vse poljedelske proizvode, nekatere s hladilnimi napravami za zaklano perutnino, jajca, surovo maslo itd. Hoče se doseči zagotovitev prodaje, izenačenje cen ter standardiziranje proizvodov. Država podpiše 60.000 delnic, Hipotekarna banka 40.000, Poštna hranilnica 40.000, PAB 40.000, Prizad 20.000, skupaj 200.000. Ostanek je pridržan Narodni banki, avtonomnim hranilnicam in združnim organizacijam.

*

Jugoslovansko-italijansko trgovsko banko d. d. nameravajo otvoriti jeseni v Beogradu. Imela bo podružnice v vseh večjih jugoslovanskih mestih ter agature v Italiji. O ustanovitvi bo odločal v juliju t. l. jgslov-italijanski gospodarski odbor.

Jgsl. Lloyd izkazuje za l. 1937. 39,3 mil. din. čistega dobička proti 15 mil. l. 1936.; dividenda je 30 odstotna.

Oceanija izkazuje za l. 1937. 6,9 mil. din čistega dobička (l. 1936. 2,1); dividenda je 40 odstotna.

Od zunanje trgovine Jugoslavije se je vršilo v preteklem letu 56,7% izvoza po vodni cesti, 43,3% po suhem. Od vodnega izvoza so prevzela jadranska pristanišča 35,9% vsega izvoza, drugo pa rečna pristanišča in le nekaj malega Solun. Železnice so prevzele 39,3% vsega izvoza, ostalo pa avtobusi itd.

Tovarna aluminija v Lozovcu bo z dajajo 100.000 delnic po 100 din zvišala osnovno glavnico od 10 na 20 mil. din. Tovarna, ki je pričela z delom 1. julija 1937, je imela že v prvih šestih mesecih 555.500 din čistega dobička.

Anglija je postala v zadnjem času vedno boljša odjemalka jugoslovanskega blaga in prihaja polagoma na prvo mesto; v aprilu n. pr. je bila že prva, pred Nemčijo, z 29,6 proti 20%.

Na Sušaku je v teku akcija za ustanovitev morskoplovne borze; take borze obstajajo v vseh večjih morskih pristaniščih.

Stavbno delovanje v Beogradu izkazuje za preteklo leto 333 novih poslovij v vrednosti 128 mil. din. Letos je gradbeno delovanje še živahnejše: Državna Hipotekarna banka, Prizad, Trgovski fond, Pravoslavna cerkvena občina, justična palača, opera (80 milijonov din), gradbe državne monopolne uprave, glasbena akademija, pedagoško učiteljske, bolnišnica železničarjev, polno zasebnih gradb.

Beograd kot sedež donavske komisije

Ker je Nemčija izstopila iz Donavske komisije in ji je odpovedala tudi sedež na Dunaju, je nastalo vprašanje, kam naj Mednarodna donavska komisija prenese svoj sedež. Sliši se, da ga bodo prenesli v kakšno mesto Male antante ob Donavi. Ker je Beograd edino glavno mesto Male antante ob Donavi, je verjetno, da si bo komisija izbrala Beograd za svoj sedež.

*

Uvoz strojev v Jugoslavijo rapidno raste; lani smo jih uvozili v prvem četrtletju za 65.500.000 din, letos pa za 158.400.000 din.

Vožnja »Lovčena« je bila prva vožnja okoli in okoli Balkana. Od Sušaka gre nova proga najprej v Benetke, nato pa v Šibenik, Split, Dubrovnik, Kotor, Drač, Valono, Krf, Pirej, Istanbul (Carigrad), Varno, Burgas in Konstanco. Na povratku se ustavijo ladje tudi v maloazijski Smirni.

V okolici Majdanpeka (Bosna) so našli na bogate žile bakra in je v rudi do 5 odstotkov čistega bakra.

Za nameravani nakup 470 železnih vagonov za naše železnice kažejo inozemske tvrdke veliko zanimanje, tako poljske, češkoslovaške, ogrske, nemške, italijanske, francoske in angleške. Francozi so pripravljene dovoliti sedemletni kreditni rok. Angleži pa celo desetletni.

Zopet dve novi tovarni celuloze bomo dobili, in sicer eno v Bosni, drugo v Liki. Pobudo so dala poročila, da Avstrija ne bo več dobavljala v Italijo.

Pri Čačku (Srbija) nameravajo zgraditi tovarno kabla. Investicije so cenjene za 50 milijonov din. Najprvo bodo izdelovali telefonske kable, pozneje pa tudi mednarodne kable.

Družba »Trepča« je imela v prvem letošnjem četrtletju okoli 70.000 funtov ali 14 milijonov din čistega dobička.

Dubrovniška plovna družba izkazuje za preteklo leto 17.520.000 din čistega dobička in izplačuje 11.600.000 din dividendah ali 45 din na delnico.

Jadranska plovitva d. d. izkazuje za preteklo leto 4.500.000 din čistega dobička. Osnovna glavnica znaša 72 milijonov din, rezerva pa tudi toliko.

Surovih in predelanih rudnih produktov je Jugoslavija prodala v preteklem letu doma za 830 milijonov din, v incemstvo pa za 946,2 milj. din, skupaj za 1776,2 milj. din.

Jugoslovanske državne železnice bodo nabavile 500 novih vagonov, tako osebnih kot tovornih. Naročila bodo stala ca 120 milijonov din.

Radio—Beograd d. d. izkazuje za preteklo leto 1.260.000 din čistega dobička.

Podjetje Zenica si bo zgradilo tudi kovačnice, za kar bo izdalo 60 milijonov din. Za nove naprave se interesirata zlasti Krupp in Skoda.

Hranilne vloge pri avtonomnih hranilnicah Jugoslavije so dosegle 2400 milijonov din.

Tovarna vagonov v Slavonskem Brodu je sestavila 22 motornovagonskih kompozicij za promet na železnici Bosanski Brod—Sarajevo—Dubrovnik. Novi vagoni so pričeli prometovati s koncem maja.

Na občino Karlovac sta se obrnila dva češkoslovaška interesenta glede prepustitve primerne stavbišča za zgraditev nove tekstilne tovarne. Težkoč proti ustanovitvi ni nobenih, ker je stavila občina samo pogoj, da se prične delo z najmanj 150 delavci.

Narodni dohodki Jugoslavije so znašali leta 1929. po uradnih virih 69.608 milijonov din, l. 1935. (po krizi) le še 37.585 milijonov, l. 1936. že zopet 42.345 milijonov in l. 1937. 44.221 milijonov dinarjev.

V vsej Jugoslaviji je bilo v pričetku t. l. zavarovanih pri vseh lokalnih organih centralnega OUZD delavcev — 446.394 moških in 175.380 žensk —.

Priv. obrtna banka kraljevine Jugoslavije izkazuje za preteklo leto 2 milijona 371.000 din čistega dobička proti 3.160.000 in 2.215.000 din v letih 1936. in 1935. Kot za leto 1936. se tudi za leto 1937. izplačuje dividenda 8 din.

V savski banovini je bilo v preteklem letu ustanovljenih 11 novih delniških družb z osnovno glavnicco 35 milijonov din, 8 družb je pa dvignilo glavnicco za 18,5 milijonov din.

Izvoz iz Jugoslavije v Nemčijo je narasel od leta 1936 na leto 1937. od 481.000 na 890.000 ton ter od 1039 na 1361 milijonov din. Izvoz pšenice je narasel od 40 na 279 milijonov din, izvoz koruze od 11 na 123 milijonov din.

Železne rude je bilo producirane v Jugoslaviji leta 1935. 235.000 ton, leta 1936. 451.000 in l. 1937. 629.000 ton; vrednost je narasla od 18,4 na 37,8 in na 58,9 milijona din. Produkcija surovega železa je narasla od l. 1935. na l. 1936. od 21.800 ton na 44.450 ton, a je v letu 1937 padla na 41.000 ton; vrednost je znašala 27,3, 53,1 in 46,3 milijona din.

Tovarna celuloze v Krškem bo imela letno kapaciteto 600 vagonov in bo imela tudi naprave za izdelovanje svile Viscosa. Gradbeni in opremlni stroški so preračunani na 18 do 20 milijonov din.

Jugoslovska podružnica ameriške Standard Oil Co of New Jersey je investirala doslej že štiri milijone dolarjev za iskanje petrolejskih vrelcev v Jugoslaviji in namerava vršiti nova vrtenja v okolici Banjaluke, v Sremu in v vzhodni Srbiji. Velike svote je izdala družba tudi za iskanje petroleja v Avstriji, Ogrski, Bolgariji in Grčiji.

Privil. Agrarna banka je izkazala za preteklo leto 17,9 mil. din čistega dobička proti 18 mil. din v l. 1936.

Doslej je samo Jugoslavija pošljala železniške pragove v Grčijo, sedaj se pa hoče Grčija osamosvojiti ter za izdelovanje pragov porabiti bukove gozde ob Olimpu. Pozneje hoče preiti celo k eksportu. Inozemski strokovnjaki so izjavili, da je bukovi les ob Olimpu za izdelovanje prvovrstnih pragov prav pripraven.

Glede trgovine s konopljo bo izšel kontrolni dekret, ki mu bo za vzor kontrola z žitno trgovino.

Prva hrvatska štedionica je imela na koncu leta 1937. za 386 mil. din vlog in kreditorjev ter izkazuje 7.426.000 din čistega dobička. Dividenda je 4 odstotna.

Vinski pridelek Dalmacije l. 1937. je dal 675.500 hl; l. 1936. 641.300 hl, l. 1935. pa 912.700 hl. Belega vina je bilo lani 197.900 hl, črnega pa 477.600 hl. Povprečni donos na 1 ha je bil 13,4 hl. S trto zasajenega sveta je bilo lani okoli 50.000 ha.

Polje okoli Zemuna bodo izsušili; delo je prevzela neka danska tvrdka, ki ga bo izvršila skupaj z d. d. »Preduzimač« v Beogradu.

Srpska banka d. d. v Zagrebu izkazuje za preteklo leto 2.260.000 din čistega dobička.

Jadranska razstava se vrši od 25. junija do 5. julija t. l. v prostorih Zagrebskega sejma. Je zelo zanimiva in nam pokaže vse bogastvo Jadrana in njegovih obal. Razstavo prireja »Jadranska straža« v zvezi z domačimi strokovnjaki, organizira pa razstavo Zagrebški sejem. Tuji posestniki imajo 50% popusta na železnici.

»Gradska Općina«, aprilova številka, strokovni list Zveze mest Kraljevine Jugoslavije, prinaša sledeče članke: dr. Josip Berlot, »Sanitarne smernice za organizacijo sodobnega odvoza odpadkov«; Lojze Pipp, »Leto prakse Mestnega kontrolnega urada v Ljubljani«; Ivo Rukavina, »Budžetiranje gopepodarskih podjetij«. — Dalje prinaša list magistratnoorganizatorična vprašanja, poročilo o panameriškem kongresu mest itd.

Pri Poštni hranilnici Jugoslavije so znašale hranilne vloge na koncu maja t. l. 1296 mil. din, čekovne vloge pa 1832 mil. din.

Tovarna vagonov itd. v Brodu izkazuje za preteklo leto že majhen čist dobiček, dočim se je leto 1936 zaključilo z zgubo 2.290.000 din. Pomagala so ji javna naročila za vagone in mostove, pa tudi oboroževalna naročila.

»Šipad« izkazuje za preteklo leto po večletnih zgubah 3 mil. din čistega dobička. To je prva bilanca po obsežni sanaciji in povečavi tega vodilnega državnega podjetja.

»Glasnik«, organ Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, prinaša v majski številki poleg mnoge druge izborne vsebine tudi obširni uvodni članek »Ugodni razvoj našega gospodarstva v prvem četrtletju 1938.«

Notranji dolg Jugoslavije v notranjih posojilih in obligacijah je naznačen v aprilu t. l. s 6.193 mil. din, od koje svote prideta skoraj dve tretjini na rento vojne škode.

20 najvažnejših bank Jugoslavije je razpolagalo v pričetku maja z več kot 400 mil. din gotovine, je imelo nad 3300 mil. din vlog in so jim bili dolžniki dolžni nad 4100 mil. din.

Družba »La Dalmatienne« bo menda prešla v ameriške roke, koncern Seligman and Co. Glavnica v znesku 156 mil. din naj bi se zvišala za 30%.

Bat'a v Borovu ima 40 milijonov dinarjev osnovne glavnice ter 437 mil. din rezerv. Čisti dobiček za preteklo leto je izkazan s 46 mil. din. Stroji in objekti so cenjeni na 50 mil. din, zaloge na 73 mil., svet in posestva na 485 mil. Med izdatki so na prvem mestu plače, mezde in honorarji 772 mil. din, na drugem mestu pa davki in ostale pristojbine s 43 mil. din.

Češkoslovaška in Poljska kupujeta tudi letos velike množine našega jugoslovankega tobaka.

Maksimalne obresti v Rumuniji

V Rumuniji je izšel zakon, po katerem obresti v transakcijah med ne-trgovci ne smejo biti več kot za 1 % višje kot je obrestna mera Rumunske Narodne banke, obresti v kupčijah pa ne več kot za 2 % višje. Obrestna mera Rumunske Narodne banke je sedaj 3½ %, potem ko je bila prej skoz več kot tri leta 4½ %. Proti osebam, ki se zakona ne bodo držale, bodo postopali z ostrimi kaznimi.

Zunanja trgovina Albanije

Uvoz Albanije je narasel od 16 mil. 780.000 zlatih frankov v letu 1936 na 20,315.000 frankov v letu 1937, izvoz pa od 7,435.000 frankov na 10,175.000 frankov. V zadnjih treh letih se je pomnožil uvoz Albanije za 53 %, izvoz pa za 137 %. V agrarnih proizvodih, ki tvorijo glavni del albanskega izvoza, zaznamujejo znatno višanje doseženih cen. V zadnjih letih izvažajo tudi znatne množine pahištvenga lesa in surovega petroleja. Delež italijanskega voza stopoma pada in je padel od 62 % v letu 1927 na 24 % v letu 1927. V trgovini z Italijo in Grčijo je bila Albanija lani močno aktivna, trgovina z U. S. A. je bila pa zelo izenačena.

Zračni promet Češkoslovaške

Češkoslovaške zračne črte, največje čslov. zračnoprometno podjetje, obstojijo sedaj petnajst let. Obsegajo 9000 km, njih aparati vozijo čez osem držav, vodijo v Bruselj, Pariz, Moskvo itd. Doselej je prevozila družba 1,200.000 popotnikov in 250 vagonov blaga, njeni aparati so prevozili 7,400.000 km. — Od zemlje do lune je 384.000 km. — Prvi polet preko meje se je izvršil 1. avgusta 1930, ob priliki otvoritve proge Praga—Zagreb. Leta 1933 je bil otvorjen promet v Bukarešto in promet do Sušaka kot Adria-ekspres. 1935. so pričeli s prometom v Moravsko Ostra-

vo. To leto je bilo sploh najrodovitnejše razvojno leto. Tedaj sta bili otvorjeni tudi progi v Bratislavo in na Dunaj ter v Moskvo. Letos obstoji že štirinajst prog, med njimi tudi proga Praga—Benetke—Rim. Aeroplani izdelujejo vse doma.

Prav priporočljivo!

Trgovski zbornici v Pragi in Plznu sta započeli akcijo, da se v vseh večjih mestih inozemstva, zlasti pa v Angliji, Franciji in Ameriki, otvorijo češkoslovaške narodne restavracije, v katerih bi se dobivale čslov. narodne jedi ter prvovrstne čslov. pijače, zlasti pa plzensko pivo, praška šunka, slivovica, pa tudi vse druge posebnosti češke kuhinje. Te reprezentativne naprave ne bodo iskale dobička, temveč bodo služile v prvi vrsti pospeševanju tujkega prometa ter propagiranju za potovanja v Češkoslovaško. Prvi dve tovrstni restavraciji bodo otvorili v Londonu in Parizu. Ali ne bi mogli mi temu zgladu slediti?

Za tujski promet

Delovni odbor za pospeševanje turizma ob Jadranskem morju je sklenil, da opozori merodajna mesta na asanacijo vasi v tem ozemlju, na poštne zveze in na regulacijske načrte za posamezne kraje turizma. Dalje se je stavila zahteva, da se na trgovskih šolah in trgovskih akademijah uvede pouk o turizmu kot obvezan predmet. Nekaj članov delovnega odbora je šlo na dvajsetdnevno informacijsko potovanje po Italiji, da proučuje tamošnje naprave in tamošnjo organizacijo turizma, ki ima tako sijajne uspehe.

Svetovna produkcija kitovega olja.

Kitovega olja so v zadnji lovilni dobi producirali ca 560.000 ton, kar je za 130.000 ton več kot leto prej in za 160.000 ton več kot pred dvema letoma. Izražena v sodčkih — tako računajo vobče — je znašala produkcija 3,350.000 sodčkov ali 694.000 sodčkov več kot v letu 1936/37. Pod angleško zastavo pride 1,111.000 sodčkov, pod norveško 976.000, nemško 560.000, japonsko 389 tisoč, ameriško 114.000, panamsko 116 tisoč. Sicer obstoji londonski dogovor, omejuje lov na kite, a vendar se vprašujemo: Kako dolgo še, ko zadnjega kita več ne bo.

Ameriški petrolejski koncern Sinclair je izkazal za preteklo leto 201 mil. dol. čistega dobička proti 167 mil. dol. v

letu prej. Pod ugodnimi pogoji se je znebil svojih podružnic v Belgiji in Nemčiji.

Letošnji pridelek pšenice v Zedinjenih državah cenijo na več kot 1 milijardo bušljev in bi bil tako eden najboljših dosedanjih pridelkov. 1 bušel pšenice = 27,2 kg.

Rumunija hoče svoj izvoz v bodoče usmeriti v prvi vrsti v dežele z močnimi in prostimi vrednotami in se bodo za take izvozne kupčije uvedle premije. Vztrajno naj se dela na to, da se klinirski dogovori odpravijo ter se nadomestijo z neposrednimi plačili.

Novo vrsto umetne volne je pričela izdelovati japonska tvrdka Kohorn. Pripišejo ji vse mogoče dobre lastnosti, a slednjič je vendarle surogat.

Svetovna statistika kave se je zelo zboljšala in je poraba močno narasla; v zadnjih mesecih se je dosti več kave prodalo kot je pa prišlo na trg.

Hranilne vloge v Nemčiji — brez Avstrije — so dosegle s koncem maja 19.680 mil. mark.

V kartel rumunske petrolejske industrije so se združile vse važne rumunske petrolejske družbe, pri katerih je domača glavnicarja merodajno udeležena.

Kanadska kovinska produkcija na novi rekordni višini.

V prvem letošnjem četrtletju je bila kovinska produkcija Kanade vseskozi nad istodobno lansko produkcijo, bodisi glede bakra in niklja kot glede svinca in cinka. Pri tem pripominjamo, da je že lanska produkcija pomenila dosedanja rekord. V niklju obvlada Kanada s 85 odstotki svetovne produkcije svetovni trg popolnoma, v bakru in svincu je Kanada tretji svetovni producent, v cinku pa četrti.

Italija je nakupila v Avstraliji velike množine pšenice, doslej 90.000 ton, s čimer se je število nezaposlenih ladij nekoliko zmanjšalo.

Petrolej v Ogrski.

Na Ogrskem so v zadnjem času narivali petrolejske vire, ki dajejo 22 do 30 vagonov nafte na dan, s čimer je krita že polovica domače porabe. Upajo, da bodo v bodočem letu mogli kriti z lastno nafto že vso porabo. Nove vire smatrajo za nepreplačljive, zlasti še, ker je Ogrska tako zelo od sveta odrezana. Nafta je tudi kvalitativno izborna, kar daje novim virom seveda še dosti večjo vrednost. — V zvezi s tem beremo, da so v svrhu zagotovitve neodvisnosti v preskrbi petroleja od ino-

zemstva tudi v Angliji iskali petrolej, da so bila pa vsa dosedanja vrтанja brezuspešna. Nasprotno so pa v Irānu (Perziji) dobili zopet številne in bogate vrelce.

Kanal od Črne vode do Konstanca hoče zgraditi rumunska vlada. Donavska pot do Črnega morja bi se na ta način skrajšala za 250 km. Črna voda je tam, kjer se Donava obrne proti severu, Konstanca je pa rumunsko pristanišče in kopališče ob Črnem morju. Ob bodočem kanalu so svoj čas že Rimljani zgradili nasip. Novi kanal bo zelo škodoval pristaniščema Galac in Braila, ki sta tam, kjer se Donava obrne zopet proti vzhodu.

Na občnem zboru zavoda Banco di Roma se je naglašalo, da je ustanovil zavod v Abesiniji 5 podružnic, ki skrbijo za kreditno preskrbo Abesinije. Obratno pa prihaja denar tudi nazaj v Italijo, kajti delavci v Abesiniji, ki jih je 565.000, so poslali domov že 1500 milijonov lir. Zavod je tudi v Italiji število podružnic pomnožil. Izkazuje 10,9 mil. lir čistega dobička in izplačuje 4 odstotno dividendo.

Finančni odsek francoskega senata je soglasno sprejel predlog odsekovega predsednika Caillaux-a, da se na francoskem denarnem trgu onemogoči vsako posojilo inozemskim dolžnikom, ki niso izpolnili svojih odplačilnih obveznosti.

Gospodarski dogovor med Italijo in Veliko Britanijo se tiče pomnožitve izvoza iz Velike Britanije v Italijo za 27,5% in revizije klinirškega dogovora, s tem da bo odslej za plačilo eksportnih nakupov oproščenih 87 odstotkov šterlinške imovine namesto dosedanjih sedemdeset.

1. kongres kemije lesa se vrši skupno s 4. mednarodno konferenco za vrednotenje lesa v dneh od 5. do 8. julija t. l. na Dunaju. O tem kongresu, ki je tudi za Jugoslavijo velikega pomena, bomo obširno poročali.

Novi gospodarski zakoni v Italiji.

V seji italijanskega ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se ustvarijo provincialni konsorciji, ki naj razdeljeni v posamezne sekcije, obsežejo veliko število posameznih zvez. S tem naj se doseže poenotenje vsega vodstva italijanske kmetijske produkcije, kar je neobhodno potrebno za uspešno dokončanje boja za narodno neodvisnost v prehrani. Na isti način bodo enotno združili tudi obstoječe poljedelske prodajne

organizacije kot »agrarne konsorcije za prodajo in preskrbo«. Zakoni o kultiviranju določenih koristnih rastlin in druge poljedelske odredbe ter zakoni, ki se tičejo ribarstva, dopolnjujejo skrbstvo vlade za zvišanje neodvisnosti v prehrani Italije. — Ministrstvo za zamenjavo in valute dobi generalno direkcijo za uvozne zadeve. Neki drug gospodarsko važen zakon odreja omejitvev onih kovin in njih zlitin, ki jih mora Italija uvažati iz inozemstva, in odreja njih nadomestilo z uporabo kovin domače produkcije. — Vrsta zakonov določa ukrepe za prilagoditev železnic, pošte in brzojava na pričakovano zvišanje v uporabi teh naprav v času svetovne razstave v Rimu leta 1942. Že sedaj mislijo na to, štiri leta prej! Končno je sklenil ministrski svet vpeljavo častnega znaka za one delavce, ki so pri izvršitvi svojega poklica ali pa vsled poklicnih bolezni postali invalidni. — Umljivo je, da se je poleg izključno domačih italijanskih zadev pečal ministrski svet tudi z vprašanji obnove Abesinije, investicij v tej deželi, sanitarnih naprav itd. itd. Z Abesinijo bodo imeli Italijani še dosti dela in skrbi, preden bo tako, kakor si želijo, da bi bila. Dežela je preogromna, da bi se dala hitro prebaviti.

Zanimanje Anglije za Srednjo Evropo.

Budimpeški »Ujsag« priobča poročilo svojega londonskega dopisnika, ki pravi, da pripravlja angleška vlada obsežen gospodarski načrt za gospodarsko in finančno podporo srednjeevropskih držav. Angleška vlada je bila vedno na stališču, da bi se bil položaj v Srednji Evropi zasukal v čisto drugi smeri, če bi bila Anglija srednjeevropske države pravčasno gmotno podprla in bi bila svoj trg odprla tudi državam evropskega jugovzhoda. A doslej angleške kolonije in angleški dominioni niso kazali zadostnega zanimanja za srednjeevropski problem in tudi ne za to, v kako nevaren položaj more sedanja srednjeevropska kriza spraviti tudi Anglijo. Nameravana angleška akcija se bo takoj pričela in njene posledice se bodo na splošno javile že v teku letošnjega poletja. Angleški srednjeevropski načrt izdelujejo v raznih londonskih ministrstvih, in sicer v prvi vrsti v srednjeevropski sekciji zunanjega ministrstva. Načrt bo obsega najprvo ureditev starih dolgov in razjasnitev finančnega položaja v zadevnih srednjeevropskih državah, nato pa prece-

nitev možnosti novih posojil in poglobitev medsebojnih trgovskih odnosov. Prva faza te angleške akcije je posojilo, ki ga je Anglija dovolila Turčiji, nakar sledijo pogajanja Londona z vladami in narodnimi bankami posameznih interesiranih srednjeevropskih držav. Med osebami, ki izdelujejo načrt, vidimo tudi znane politike in gospodarstvenike Stranga, Halifaxa, Simona in Vansittarta.

Pomen morske obale.

Poljska je dobila z mirom v Versaillesu dohod do morske obale, v ozkem vratu, ki loči Vzhodno Prusijo od ostale Nemčije. Ta vrat imenujejo Nemci in tudi drugi koridor, Poljakom je pa to ime nevršečno in ga nikdar ne rabijo. Poljska ima v sosednem Danzigu svobodno luko, a Danzig ni njen. Zato si je ob morju po nasvetu ministra Kwiatkowskyja zgradila lastno pristanišče Gdynio, o katerem smo že večkrat pisali. Kaj pomeni to pristanišče za državo s 35 milijoni prebivalcev? Meje Poljske merijo 5534 km in od tega pride na morsko obalo le 140 km. In vendar je uvozila v preteklem letu 1937. Poljska 61,7% vsega svojega uvoza po morju in je znašal njen morski izvoz 81,8% vsega njenega izvoza. Boljše kot s temi številkami se pomen morja pač ne da oceniti.

V ameriških Zedinjenih državah so vpeljali 40 urni teden in so določili 40 centov kot najmanjšo plačo za 1 uro. Dočim bo 40 urni teden vpeljan v treh letih, bodo šli z mezdami polagoma navzgor, pričnši s 25 centi, kar je četrtina dolarja.

Podjetje Fiat v Torinu je izdelalo nov tip, ki je med najboljšimi gospodarskimi tipi sveta. Cena voza je 25.000 lir.

Severoameriški Lloyd razpolaga poleg specialnih ladij s 67 morskimi parniki in motornimi ladjami, kojih vsebina znaša 562.000 registerton.

Union Européennu, članica podjetja Schneider-Creuzot, je dvignila v preteklem letu čisti dobiček od 14 na 23 milijonov frankov in je zvišala dividendo od 45 na 70 frankov.

Th. L. Chadbourne umrl. O Chadbourneu smo mnogo pisali. Bil je predstavnik po njem imenovanega načrta, kako naj bi se kontrolirala svetovna sladkorna produkcija. L. 1931. je bila v Parizu sklenjena zadevna konvencija; trajala je do l. 1935., ko je morala biti zaradi na novo nastalih težkoč odpovedana.

Konjunktura v U. S. A. ni zadovoljiva.

Newyorška Zvezna rezervna banka je sestavila poročilo o 508 podjetjih najrazličnejših panog. V poročilu se zrcali padanje konjunktura v U. S. A. Imenovana podjetja so dosegla v prvem lanskem četrtletju 466 mil. dol. čistega, letos pa samo 73 milijonov. Dobički 306 industrijskih podjetij so padli za 66 odstotkov od 381 na 129 milijonov. 141 železniških družb izkazuje 106 milijonov dojarlev, izgube proti 15.4 mil. dobička v istih lanskih mesecih. Dobro se drži 61 podjetij javne preskrbe, kojih čisti dobiček je le neznatno padel, od 60 na 51 mil. dol. — Nasprotno pa poroča »Iron Age« — doba železa —, da se je v prav zadnjem času položaj zboljšal in da je bila n. pr. v juniju prodaja boljša kot v maju. Zlasti pa upajo na bistveno zboljšanje v jeseni, ko se bo s pomočjo vladne podpore poživilo v prvi vrsti delovanje ladjedelnic in gradbene industrije.

Praga in balkanski trgi.

V daljšem poročilu »Prager Presse« o odnošajih zapadno-evropskih držav do Podonavja beremo:

Indirektno poživljenje čslov. gospodarskega življenja se bo javilo kot posledica izselitve zapadno-evropskih zastopstev z Dunaja. Doslej so imele te dežele svoje stike z balkanskimi državami z Dunaja ven, a jim v novih razmerah

to ni več mogoče; na pobudo Londona se bo večina teh zastopstev izselila v Prago, kar bo Pragi seveda prav prišlo.

Sladkorna pesa.

S sladkorno peso obdelani svet v Evropi — brez Rusije — znaša letos 1.420.000 ha proti 1.338.000 ha v preteklem letu. Največji producenti, od 481.000 do 120.000 ha, so: Nemčija, Čehoslovaška, Poljska, Velika Britanija in Italija. V Jugoslaviji je obdelanih s sladkorno peso ca 29.500 ha, lani 14.600 hektarov. Dela pa letos le 7 sladkornih tovarn proti 8 v preteklem letu.

Novo poljsko pristanišče.

Nedaleč od Gdynie so Poljaki zgradili novo pristanišče, ki se imenuje Wladyslawowo. Zaenkrat je to le ribiško pristanišče, a hočejo ga razširiti in spremeniti v pravo blagovno pristanišče, zlasti za promet s skandinavskimi državami. Wladyslawowo bi moglo postati sčasoma pomožno pristanišče za Gdynio, ki mora oskrbovati danes, kakor omenjamo tudi na drugem mestu, 70 odstotkov vse poljske zunanje trgovine. In ta promet se bo še povečal; zlasti se v zadnjem času mnogo sliši, da bo Češkoslovaška v vedno rastoči izmeri usmerila svoj uvoz in izvoz preko Gdynie ter tako zamenjala Gdynio s Hamburgom. Novemu pomožnemu pristanišču so določili zaenkrat prebivalstvo 15.000 do 20.000 ljudi.

DRUŠTVENE VESTI

XXXVIII. REDNI OBČNI ZBOR TRGOVSKEGA DRUŠTVA »MERKUR« ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI

se je vršil v četrtek, dne 19. maja 1938 ob 8. uri zvečer v posvetovalnici Združenja trgovcev v Trgorskem domu z naslednjim dnevnim redom:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo preglednikov računov.
5. Volitev odbora, društvenega razsodišča ter dveh preglednikov računov.
6. Določitev ustanovnine, članarine in pristopnine za leto 1938.
7. Samostojni predlogi.

Samostojne predloge je naznaniti pet dni pred občnim zborom pisмено društvenemu predsedstvu.

Občni zbor je vodil predsednik dr. Fran Windischer in nagovoril ob 8. uri zvečer zbrane društvenike in goste takole:

Gospoda! Pozdravljam Vas prisrčno na nocojšnjem občnem zboru, ki je pravilno sklican in sklepčen po določilih § 12. odstavka drugi društvenih pravil. Za verifikatorja zapisnika današnjega občnega zbora naprošam tovariša tajnika Antona Agnolo in tovariša blagajnika Josipa Kreka. Veseli me, da so prišli nocoj v našo sredo naši prijatelji novinarji, katerim smo dolžni veliko zahvalo za ljubeznivo podporo. Iskreno pozdravljam glavnega urednika Saša Zeleznikarja za »Trgovski list«, gospoda urednika Drago Potočnika za »Slovenca« in gospoda Milana Zadnega za »Slovenski Narod«. Ljubo mi je, da morem pozdraviti na našem občnem zboru zastopnika Združenja trgovcev v Ljubljani gospoda tajnika Lojzeta Šmuca. Zveza trgovskih združenj nam je poslala za nocojšnji večer pismeni pozdrav, ki se glasi: Zveza trgovskih združenj visoko ceni veliko delo in zasluge, ki jih ima Vaše društvo za trgovski stan, pozdravlja udeležence današnjega Vašega občnega zbora ter želi društvu polno uspehov tudi v bodočem delu v korist vsega slovenskega trgovstva. — Predsednik predlaga, pozdravni brzojav gospodu dr. Milanu Vrbaniču, ministru za trgovino in industrijo.

Z vami vsemi bi si od srca želeli, da bi imeli na nocojšnjem občnem zboru mogočnejše donišče. Udeležba naših članov bi mogla biti dosti bolj gosta, ali nevéčne so danes v obče slike skoro vseh naših občnih zborov tako stanovskih kakor kulturnih združb. Nepopustljiv optimist sem v tem pogledu in sem prepričan, da bomo iz večletnih neljubih razmer iz zadušnega okolja prišli zopet do boljših časov, samo nam je treba potrpežljivosti in žilave vztrajnosti prav posebno še v prostovoljnih organizacijah kakor je naša, ki danes deluje ramo ob rami v zvestem tovarištvu z res živahno delujočimi obveznimi organizacijami. Naši odnošaji do vseh stanovskih in gospodarskih zastopov so bili neskajeno dobri. S svojimi najbližjimi sosedi z Združenjem trgovcev v Ljubljani pa smo stalno v kar prijateljskih in prisrčnih odnošajih. Naše izobraževalno prizadevanje, ki se vam predstavlja v številno obiskovanih učnih tečajih, je dobilo ponovno priznanje ter smo dolžni hvalo gospodu banu dr. Marku Natlačenu za banovinsko podporo ter gospodu Ivanu Jelačinu, predsedniku Zbornice za TOI, za podporo iz zborničnih sredstev. Iskreno se zahvaljujemo za podporo našemu časopisju in našim novinarjem ter vsem zavodom in firmam, ki so se odzivali našemu trkanju za prispevke v korist podporni akciji. O našem delu in naših uspehih v dobi od zadnjega občnega zbora prejmete poročila tovarišev tajnika in blagajnika in torej ni potrebe, da sam obširneje govorim o teh stvareh. Poudarim samo, da smo tudi v preteklem letu izdajali že štirinajsto leto pod spretnim uredništvom tovariša g. Josipa J. Kavčiča, svoje glasilo »Trgovski Tovariš«, ki ima utrjen sloves v naši javnosti. Tudi za leto 1938. smo pod uredništvom tovariša g. Franca Zeleznika izdali priljubljeni »Trgovski koledar«, ki je letos praznoval že svoje 24. rojstno leto. Od oktobra do maja smo imeli na Trgovski akademiji redne učne tečaje za italijanski in nemški jezik v dveh oddelkih ter za slovensko stenografijo. Ti tečaji so bili prav lepo obiskovani, kar celo šolo predstavljajo in bi si mi kot prijatelji našega trgovskega podmladka želeli, da bi se naš trgovski naraščaj v večjem številu posluževal tega koristnega in potrebnega pouka, zakaj znana nevesela resnica je, da celo najpotrebnejše znanje jezikov naših najbližjih sosedov pri mladini le prehitro peša in izginja. Pouk je bil v lepih prostorih Državne trgovske akademije in se mi za gostoljubnost lepo zahvaljujemo državni prosvetni

upravi in ravnatelju Državne trgovske akademije g. dr. Karlu Pirjevcu. Tudi v preteklem letu je poslovala naša posredovalnica za službe in mesta. Trudila se je biti koristna gospodarjem, nameščencem in pa starišem, samo bi mi zelo, zelo želeli, da bi se naši gospodarski krogi v vse večjem obsegu obračali do nas za posredovanje. Rad se na našem letnem zboru spominjam živahnega delovanja, ki ga opažamo v okrilju Združenja trgovcev v Ljubljani. Zgovorna priča za to uspešno delo je dejstvo, da prav lepo uspeva Trgovska nadaljevalna šola, ki jo vzdržuje Združenje trgovcev v Ljubljani. Spretno prizadevanje je navzlic težavnim okolnostim vodilo do zadovoljive rešitve vprašanja Trgovskega doma, v čigar upravi ima danes odločilno besedo Združenje trgovcev. Na zadnjem občnem zboru Združenja trgovcev je prišlo po skrbni pripravi po predlogu našega tovariša gospoda Romana Goloba do uresničenja lepe in koristne človekoljubne misli, da je zgraditi po zagotovitvi potrebnih sredstev Zavetišče za onemogle trgovce v Ljubljani. Razveseljiva okolnost je, da je prizadevanje Združenja trgovcev v izvajanju socialnega programa namerilo na veliko razumevanje in se je kar v prvem naskoku mogla zbrati že kar lepa osnovna glavnic.

Starostna preskrba trgovinskih nameščencev in pomočnikov

Po dolgotrajnem prizadevanju gospodarskih krogov in zlasti tudi uprave in funkcionarjev Pokojninskega zavoda v Ljubljani je obveznost pokojninskega zavarovanja za nameščence sedaj razširjena na celo našo državo. To je velik in markanten dogodek, ki je dalekosežne važnosti za številne po tem prizadete zasebne nameščence. To razširjenje pokojninskega zavarovanja na celo državo predstavlja odločen korak do postopnega popolnega izenačenja naše zakonodaje. Imenitne pomembnosti pa je ta raztegnitev prej samo za Slovenijo in Dalmacijo veljavnega zakona preso-jano raz stališče izenačenja socialnih bremen in odprave občutne dose-danje neenakosti v konkurenčnih pogojih naših industrijskih in trgovin-skih obratov v primeri z onimi v drugih delih naše velike države. Določbe novega zakona že prehajajo v praktičnem življenju do veljave pa pri tem težavnem in kompliciranem delu pripada našemu Pokojninskemu zavodu, upravi in uradništvu, zelo važna vloga. Ponovno sem imel na naših letnih zborih priliko poudarjati, da so se razmere v naši trgovini tekom štirih zadnjih desetletij bistveno izpremenile. Velik del oseb obeh spolov, ki ima službo in kruh v trgovinskih obratih, se mora sprijazniti z mislijo, da ostane v službenem razmerju celo svojo delovno dobo. V takih raz-merah je ugodna okolnost, da je razumevanje za socialne dolžnosti v naših krajih zadnja leta zelo napredovalo in da se čvrsto širi med trgovci samimi prepričanje o potrebi primerne preskrbe uslužbencev za onemog-lost in starost. Zamude ob uvedbi zakona o pokojninskem zavarovanju je treba nadomestiti v naših časih, v katerih, v spoznavanju nedostatkov v socialni zakonodaji, hvalevredno napreduje uvidevnost in prepričanje, da bi bila zadovoljiva rešitev problema starostne pre-skrbe trgovinskega osebja podana dosledno samo s pri-vzetjem trgovinskih uslužbencev v območje Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani, kamor te vrste nastavljenici po svoji izobrazbi, po načinu dela in življenja dejansko spadajo. S privzetjem tega kroga zasebnih nameščencev bi bil delokrog Pokojninskega zavoda dosledno dopolnjen.

Gospoda! Hitro se bližajo dnevi, ko prično prihajati v našo sredo trgovski gospodarji iz cele naše prostrane države. Centralno predstavništvo naše trgovine je sklenilo, da bo V s e d r ž a v n i t r g o v s k i k o n g r e s za leto 1938. v Ljubljani. Ta sklep Centralnega predstavništva pozdravlja vsa naša javnost z veseljem in zadovoljstvom in bo tako Ljubljana doživela III. mogočno manifestacijo naše trgovine v svoji sredi. Spričo tega imenitnega dogodka, ki bo mogočna manifestacija trgovske misli in solidarnosti, smatram za umestno, da vam nocoj v bežnih potezah predočim pomen in važnost treh največjih trgovskih manifestačnih zborovanj v naši Ljubljani.

Dobrih 100 let nazaj sega že stanovska organizacija ljubljanskih trgovcev, toda značaj te organizacije je dolga desetletja zgolj stanovski. Organizacija začenja leta 1834. pod imenom »Reprezentanca ljubljanskega trgovstva«, ki posveča svojo skrb zlasti tudi strokovnemu šolstvu in pa dobrodelni skrbi za bolezen in onemoglost. Leta 1881. je ustanovljen Gremij trgovcev, ki je prostovoljna združba večjih trgovcev, protokoliranih. Prostovoljna organizacija ostane Gremij trgovcev tudi potem, ko preide leta 1905. uprava Gremija trgovcev v narodne roke, vse do leta 1907., ko postane Gremij obvezna organizacija in razširi svoje območje preko ograde protokoliranih trgovcev. Po veliki vojni leta 1919. začne iz kroga Slovenskega trgovskega društva »Merkur« premišljeno delo za ustanovitev trgovskih gremijev in zadrug kot obveznih strokovnih združb po vseh političnih okrajih Slovenije. Spomladi leta 1920., in sicer v soboto 10. aprila se zbero odposlanci vseh gremijev in zadrug v Ljubljani, da na osnovi že odobrenih pravil, ki jih je priredil v skladu z upravo Slovenskega trgovskega društva »Merkur« društveni podpredsednik dr. Fran Windischer, pokličejo v življenje Zvezo trgovskih gremijev in zadrug v Sloveniji s predsednikom Ivanom Jelačinom ml. Od tedaj deluje Zveza trgovskih gremijev in zadrug, ki po določitih zakona o obrtih leta 1931. izpremeni svoje ime v Zveza trgovskih združenj v Sloveniji, odnosno Dravski banovini. Leta 1934., ko je na čelu Zveze trgovskih združenj za Dravsko banovino g. J. J. Kavčič, pride po skrbnih pripravah do dolgo zaželjene skupnosti, in sicer po njegovi zamisli in načrtih v obliki Centralnega predstavništva vseh zvez trgovskih združenj v državi, ki je organizacijsko tako zasnovano, da je vsako prevladanje ene ali druge pokrajinske skupine izključeno. Petnajst let po ustanovitvi naše mlade države, dočim je izvedena sinteza pokrajinskih organizacij industrijecev že kraj l. 1922. ob živahnem sodelovanju zastopnikov slovenske industrije, ki dobe eno od dveh podpredsedniških mest.

V bežnih potezah je s tem podan pregled o razvoju trgovske stanovske organizacije ljubljanskih trgovcev in pa Zveze trgovskih združenj v Sloveniji vse do ustanovitve Osrednjega zastopstva trgovine v naši državi. Iz gornjega obrisa je razvideti, da stanovsko zastopstvo trgovine v Ljubljani doživi svojo naravno preobrazbo stoprav leta 1905. Temu zgodovinskemu dogodku sledi kmalu pozneje preokret v Gremijalni trgovski nadaljevalni šoli.

V narodnem pogledu vlada v našem gospodarstvu v začetku našega stoletja velika tišina. Kdor je v zrelih letih preživel dogodke od tedaj do dandanes in pretehta tedanje skromne razmere v našem gospodarstvu v primeri z današnjim stanjem, skoro ne more verjeti, da je v

tej razmeroma kratki dobi prišlo do tako ogromne izpremembe in do tako naglega razvoja. Ob vsej veliki pripravi duhov in miselnosti je vendar odločilna okolnost neovirana razvojna možnost, ki jo je dala našemu gospodarstvu ustanovitev narodne države. Za naše gospodarstvo se je v novi državi preobrnil svet. Vse druge prilike, vse druge razvojne možnosti pa tudi vse druge zahteve do sposobnosti in podjetnosti naših gospodarjev, trgovcev in producentov!

V zatišju in v kar očajevskih razmerah stare Ljubljane začno že leta 1900. sestanki in pogovori med mladimi trgovci in trgovskimi sodelavci, ki pripravljajo ustanovitev slovenske narodne organizacije za trgovino v Ljubljani. Po kratkem oklevanju zmaga srečna misel med njimi prodorno, da bodi nova organizacija matično središče in ognjišče sestavne organizacije slovenske trgovine. Mlada organizacija naj v stvarnem pogledu poveže v skupno zvezo gospodarje in sodelavce. V krajevnem pogledu pa zbira slovenske trgovce in trgovske sodelavce po vseh deželah, kjer bivajo Slovenci. Razvoj, napredek in povzdiga slovenske trgovine in slovenskih trgovcev ji bodi smoter ter konečni cilj gospodarska osamosvoja slovenske trgovine in slovenskih trgovcev. V mladostnem navdušenju in svečanem razpoloženju prinesejo rojenice v začetku leta 1901. Slovincem ustanovitev Slovenskega trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. Svež duh, velika ljubezen do dela označuje prve delavce, ki so morali dejansko orati ledino in utirati pota. Mlada organizacija si je hitro pridobivala zaupanje, spoštovanje in svojim resnim delom ter je v kratkih letih postala torišče preudarnega gospodarskega dela. Spoštovanje in ugled je pridobila slovenski trgovini ter je s probudnim in izobraževalnim delom v kratki dobi kar prevrgla stare razmere in zamenjala le predolgo mrtvilo z živahno stvarilno borbenostjo. Pravi ljudje so se zbirali ob pravem času ter so že ob svoji petletnici prišli s stvarnimi zahtevami na polju izobrazbe in šolstva, vpoštevanja gospodarskih stanov v javnosti ter naprave gospodarskih ustanov, službe potrebam domače trgovine. Ljubljanski pokret je pospeševalno in oplojevalno deloval na trgovce in trgovske sodelavce v drugih naših središčih, v Mariboru, Celju, Trstu in Gorici.

Ob društveni desetletnici je društvo na vrhuncu svojega razvoja in uživa dejansko dominanten položaj v sistematičnem delu za povzdigo in napredek domače trgovine. Nevarne stresljaje, kar usodne peripetije preživlja matična organizacija domače trgovine med veliko vojsko, ko jo z vso njeno svojino brutalni čin tuje soldateske na ožjem obmejnem ozemlju vrže čez noč na cesto iz starih prostorov v Narodnem domu. Zmagovito prestane vse bridke preizkušnje Slovensko trgovsko društvo »Merkur« ter po končani vojski daje gostoljubno streho vsem ljubljanskim trgovskim organizacijam v Linningerjevi hiši v Gradišču. V silni gneči za prostore imajo tam dolga leta zavetišče stanovske in dobrodelne trgovske organizacije. V teh prostorih poteče tudi zibelka »Trg. listu«.

V mladi državi začne po trgovskih gremijih in zadrugah živahno življenje. Obvezne organizacije pod okriljem Zveze trgovskih združenj predstavljajo gosto mrežo stanovske organizacije v naši ožji domovini in popolnoma naravno prevzemajo velik del dela in prizadevanja, ki je v času pred in med vojsko kar samo po sebi ustvarjalo delokrog matični organizaciji. Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo se veseli tega na-

predka in tega razvoja, ki je utemeljen stvarno v novih razmerah. Ali je upravičena njegova želja, da potomci in nasledniki ne pozabijo na veliko probudno delo, ki ga je opravilo v težkih in često nevarnih razmerah kot buditelj in predhodnik Slovensko trgovsko društvo »Merkur«. Kdor spoštuje svoj stan, kdor je zaveden in ponosen slovenski trgovec, bo vsak po svojih močeh skušal doprinašati k temu, da očuvamo lepe in zaslužne tradicije naše matične organizacije, ki je opravila veliko in zaslužno delo za napredek naše trgovine in za povzdigo našega domačega trgovskega stanu, samostojnega trgovca in trgovskega sotrudnika.

V tem kratkem zgodovinskem pregledu dela za izvedbo sestavne organizacije naše trgovine, za razvoj naše trgovine in za njeno čim popolnejšo osamosvojitve bode na mestu, da poudarimo tri največje in najmarkantnejše gospodarske manifestacije, ki jih je zadnjih 30 let doživela Ljubljana.

Prvi dogodek te vrste, ki je vzbudil splošno pozornost v javnosti in je mogočno učinkoval na poznejši razvoj ne samo v naši trgovini, marveč v celem našem gospodarstvu, je I. vseslovenski trgovski shod v Ljubljani dne 20. oktobra 1907. Veličastna prireditelj Slovenskega trgovskega društva »Merkur« je imela ogromen odziv iz vseh slovenskih krajev. Ta shod je bil v resnici manifestacija našega celokupnega trgovstva in je po svojem vseslovenskem značaju oornil nase tudi pozornost krajevnih in centralnih državnih oblasti. Tedanji avstrijski trgovinski minister dr. Fořt je, povabljen na ta shod, poslal lastnoročno pozdravno pismo. Shod je pozdravil v imenu deželnega predsednika tedanji resorni referent vladni svetnik Gustav Kulavics, seveda sta pozdravila v lepih besedah tedanji župan ljubljanski, državni in deželni poslanec gospod Ivan Hribar ter predsednik Trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko gospod Josip Lenarčič. Odlični govorniki dr. Danilo Majaron, tedanji deželni poslanec Trgovske in obrtniške zbornice, goriška slovenska voditeljja dr. Henrik Tuma in urednik Andrej Gaberšek iz Gorice, ravnatelj Josip Smrtnik iz Celja, ravnatelj Josip Učakar iz Trsta, zbornični član Leopold Fürsager iz Radovljice ter občinski svetnik Karl Meglič, trgovski poslovodja Ivan Volk in zbornični tajnik dr. Fran Windischer so imeli poročila, ki se tičejo povzdiga naše trgovine, stanja našega trgovstva, potrebe strokovnega pouka, stanovske trgovske organizacije in njenih smotrov, stališča slovenskih trgovskih sotrudnikov, zahtev našega trgovstva glede obrtnega zakona ter osobito potrebe in pravilne uredbe sposobnostnega dokaza kot varovala za našo poklicno trgovino, o škodah detajlnega potovanja in krošnjarenja. Do podrobnosti skrbno pripravljena skupščina je imela odličen potek ter je mogočno odjeknila v tedanji naši javnosti, ki sploh še ni bila navajena stanovskih in strokovnih manifestacij naših gospodarjev.

Konec prihodnjit.

Zapisnik III. redne odborove seje Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani, ki se je vršila v torek dne 17. maja 1938 ob 8. uri zvečer v posvetovalnici Združenja trgovcev v Trgovskem domu v Ljubljani. Predsednik dr. Fran Windischer je dejal: »Spoštovana gospoda! Pozdravljam Vas lepo, ugotavljam sklepčnost in pričenjam današnjo odborovo sejo, ki je sklicana predvsem v ta

namen, da pripravimo, kar je potrebno za bližnji občni zbor. Prosim tovariša Antona Skrajnerja in dr. Ferdinanda Majarona, da prevzameta verifikacijo zapisnika nocojšnje seje. Ljubljansko trgovstvo po svojih organizacijah in po posebnih pripravljalnih odborih vodi z vso skrbnostjo in prizadevnostjo priprave za bližnji III. vsetrgovski kongres dne 11. in 12. junija. Po vseh pripravah in napovedanih obiskih in udeležbah je pričakovati, da bo to ogromna manifestacija trgovske misli in trgovske solidarnosti. Od srca želimo, da se vsak naš trgovec zaveda važnosti in pomembnosti te prominentne kongresne prireditve in da po svojih najboljših močeh pomaga do odličnega poteka te tretje velike trgovske prireditve v Ljubljani. Naši tovariši, zbrani v Društvu trgovskih potnikov in zastopnikov v Ljubljani, so imeli dne 19. marca redni občni zbor, ki sem ga pismeno pozdravil in opravičil svojo odsotnost. Dne 28. aprila je imel občni zbor Klub absolutov trgovskih akademikov. Radi odsotnosti sem zbor sam pismeno pozdravil, dočim je tovariš Anton Skrajner bil kot naš zastopnik osebno pričujoč in je zborovalce pozdravil v imenu našega društva. V nedeljo je bil Obrtniški tabor v Laškem in obenem proslava štiridesetletnega jubileja zaslužnega obrtniškega vodnika gospoda Jakoba Zadravca iz Središča. Slavnost je lepo potekla ter je naše društvo gospoda Jakoba Zadravca pri tej slavnostni priliki brzojavno pozdravilo s svojimi čestitkami. Tudi za svojo osebo sem poslal pozdravni brzojav našemu izkušenemu prijatelju in tovarišu. Dne 7. aprila t. l. je nanaglo zapustila ta svet milostiva gospa dvorna dama Franja dr. Tavčarjeva. Ves slovenski narod je globoko potresla ta nepričakovana nagla smrt velike Slovenke in je veličasten njen pogreb dokazal, kako velike simpatije in kako pristržno vdanost je uživala ta velika prezaslužna slovenska žena. Rodbini smo sporočili pismeno svoje sožalje. Veliko vodnico slovenskega ženstva in zvesto prijateljico naše organizacije ohranimo v svetlem in hvaležnem spominu Našega tovariša Mirko Žargija, trgovca v Ljubljani, je zadela težka izguba s prerano smrtjo blage gospe matere. Izrekli smo mu pismeno pristržno sožalje. Prosim, počastimo spomin blagopokojnih naših žena s tem, da jim zakličemo trikratni: »Slava!« Poročilo predsednika dr. Frana Windischerja je odbor vzel na znanje.

Iz tajniškega poročila je omeniti, da so bili učni tečaji, ki so se vršili od oktobra meseca lanskega leta, završeni koncem aprila za stenografijo ter tečaja za nemščino nižji tečaj in laščino višji tečaj. Sredi maja je bil končan tečaj za nemščino višji tečaj, dočim bo dokončan kraj maja nižji tečaj za italijanski jezik.

Društveni blagajnik Josip Krek je podal podrobno poročilo o računskem zaključku za leto 1937., in sicer račun bilance za 31. decembra 1937, nadalje izkaz dohodkov in izdatkov za leto 1937., končno izkaz lastne imovine in izkaz skupne imovine, to je podpornega zaklada, ustanove Jos. Drčarja in društvene. Iz nižje sledečih računskih izkazov je razvideti posamezne postavke, katere je poročevalec še posebej razčlenjal in pojasnjeval. O poročilu tovariša blagajnika se je razvil daljši razgovor in je bilo nato poročilo društvenega blagajnika soglasno odobreno. Predsednik je nato izrekel v imenu odbora in v svojem imenu dolgoletnemu blagajniku pristržno priznanje za njegovo prizadevno delo ter ga prosil, da ostane tudi v naprej našemu društvu tako skrben in priden blagajnik. Predsednik je nato izpregovoril o bližnjem občnem zboru in je bil mnenja, da bi v celoti ostalo pri sestavi društvenega odbora, ki je kompletan. Iskrena želja je bila tudi, da ostane Ivan Zeleznikar, trgovec z manufakturnim blagom v Ljubljani, tudi še nadalje preglednik društvenih računov in knjig. Odbor je soglasno pritrdil izvajanjem društvenega predsednika. Predsednik je nato omenjal, da društveni blagajnik Josip Krek že dolga leta požrtvovalno in nesebično vodi društvene blagajniške posle. S svojim neumornim in prizadevnim delom si je stekel trajnih zaslug za naše društvo. Josip Krek spada med stebre našega društva in more društvo samo želiti, da ostane tudi še nadalje društveni blagajnik. Predsednik pa je smatral, da je umestno in pravilno predlagati zaslužnega tovariša blagajnika v imenovanje za častnega člana našega društva. Temu predlogu je sledilo splošno odobranje in pritrjevanje in je bil predlog soglasno sprejet. Društveni podpredsednik Anton Skrajner je vprašal predsednika, kako stoji zadeva s Kollmannovo ustanovo. Predsednik je pojasnil vprašanje in povedal, da je naš prvi društveni podpredsednik Albin Smrkolj član odbora, ki sodeluje pri upravi Kollmannove ustanove za obubožane trgovce. Bliža se realizacija te ustanove, ker je Mestna občina ljubljanska kupila Kollmannov gradič. — Po kratkem razgovoru o predlogu za zbiranje položnic je predsednik dr. Fran Windischer končal sejo ob 9. uri zvečer.

Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani vzdržuje posredovalnico za službena mesta v trgovini in kupčijskih obratih že dolgo vrsto let. Posredovalnica je strokovnega značaja in zategadelj posebno priporočila vredna za trgovce in trgovske sotrudnike. Posredovalnica našega društva posreduje brezplačno za vse delodajalce, če so člani društva ali niso. Naša posredovalnica posreduje brezplačno za trgovske nameščence, ki so naši člani. Za nameščence, ki niso člani, znaša posredovalnina 10 dinarjev. Posredovalnica more tem uspešneje delovati, v čim večjem številu se obračajo delodajalci do nje, kadar potrebujejo nastavljenca. Opozarjamo na to našo edinstveno in najstarejšo strokovno posredovalnico in prosimo naše člane, da se oklenejo te društvene naprave in se pridno poslužujejo našega posredovanja. *V jasno korist naše organizacije bi bilo, če bi se naši društveniki, kadar potrebujejo nameščenca, obračali prvenstveno in dosledno do naše posredovalnice ter bi pri nameščanju svojega osebja dajali prednost tistim nastavljencom in nameščencem, ki so člani našega društva.* Načelo »Svoji k svojim« bi se na ta način praktično v živem življenju najlepše uveljavljalo.

Trgovci in trgovski nameščenci, poslužujte se v primeru potrebe naše posredovalnice! Naslov: Posredovalnica Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani.

VELETRGOVINA

A. ŠARABON, LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe. Veletrgovina z deželnimi pridelki. Velepražarna za kavo. Mlini za dišave. Glavna zaloga rudninskih voda. // Ceniki na razpolago!

Ustanovljeno 1886

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN LJUBLJANA INDUSTRIJO

Prešernova ulica števil. 50
(v lastnem poslopu)

Telefon: 3781, 3782, 3783, 3784, 3785

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo. Safe-deposits itd.

SALDA-KONTE

štrance, journala, šolske zvezke, mape, odjemalne knjižice, risalno orodje itd. nudi po izredno ugodnih cenah

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA UL. 6
II. nadstropje

Za naročila vseh trgovskih, uradnih in drugih tiskovin se priporoča

Tiskarna Merkur

Lastna knjigovoznica

LJUBLJANA

Gregorčičeva ul. 23 / Tel. 25-52